

Nr 81.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående överlåtelse av vissa, kronan tillhöriga fastigheter, m. m.; given Stockholms slott den 29 januari 1954.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Sven Andersson.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29 januari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet och vad gäller ärendet under punkt 9 chefen för försvarsdepartementet, anmäler chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson, frågor om överlåtelse av vissa fastigheter m. m. och anför därvid följande.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom i proposition 1953: 107 framlagda förslag har riksdagen i skrivelse nr 201 bemyndigat Kungl. Maj:t, bland annat, att under budgetåret 1953/54 utan riksdagens samtycke i varje särskilt fall besluta om försäljning av kronan tillhörig fast egendom, såframt taxeringsvärdet eller det vid särskild uppskattning utrönta saluvärdet å egendomen uppgår till högst 50 000 kr.

Generalpoststyrelsen, järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen har anmält elva särskilda ärenden, i vilka värdet av den till överlåtelse föreslagna egendomen överstiger 50 000 kr. I dessa fall erfordras alltså riksdagens medgivande till försäljningarna. Därjämte har vissa tomtarrendatorer i Karlsborg gjort framställning om friköp av mark, som de arrenderar av Göta kanalbolag. Detta ärende har ansetts böra underställas riksdagen. Slutligen har ett mellan järnvägsstyrelsen och fortifikationsförvaltningen ingånget avtal om överföring av statens järnvägars driftverkstad i Visby till fortifikationsförvaltningen ansetts böra underställas riksdagen.

Göta kanalbolag.

1:o.

Framställning från arrendatorerna m. m.

I särskild framställning anhöll *A. Sander m. fl. personer* i Karlsborg om åtgärder för friköpande av mark, vilken de arrenderade av Göta kanalbolag vid Rödesund i Karlsborgs kommun och som utgjorde del av fastigheten Svanvik nr 2. Häröver avgavs utlåtanden av länsstyrelsen i Skaraborgs län efter hörande av direktionen över Göta kanalverk och överlantmätaren i länet samt vidare av kammarkollegiet och domänstyrelsen ävensom av justitiekanslersämbetet efter hörande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i samråd med kommerskollegium. I anslutning till innehållet i det av justitiekanslersämbetet lämnade utlåtandet uppdrog Kungl. Maj:t åt länsstyrelsen i Skaraborgs län att upptaga förhandlingar med Göta kanalbolag och vederbörande tomtarrendatorer rörande överlåtelse av de tomter, som kunde komma i fråga, därvid länsstyrelsen borde taga under övervägande, huruvida jämväl ombud för vederbörande kommun borde kallas till förhandlingarna. Härjämte anbefalldes Kungl. Maj:t länsstyrelsen att med eget utlåtande underställa Kungl. Maj:t det köpeavtal, som kunde bliva upprättat, och därvid tillika inkomma med förslag rörande dispositionen av köpeskillingen.

Av handlingarna i ärendet framgår, att grunderna för Göta kanalbolags rätt till bl. a. här ifrågavarande mark härrör från Kungl. Maj:ts privilegium den 11 april 1810 för bolaget. Häri förordnades, att till kanalbolaget under evärdlig skattefrihet överläts mark till 200 alnars bredd för kanalansläggningen samt att till bolaget skulle, efter underdånig anmälan, lämnas icke blott nödig mark till boställen för betjäning vid kanalverket, boningsställen för arbetarna ävensom till hamnar och lastageplatser, utan även rätt att nyttja och vårda vissa kronans skogsparker och kalkbrott. I enlighet med bestämmelser, som meddelats i en särskild, samma dag utfärdad förordning angående sättet att bestämma ersättningarna för vad enskilda personer i jord m. m. förlorar genom Göta kanals anläggning, uppgjordes av utsedda värderingsmän förslag rörande vilka markområden, som skulle inlösas och ersättas av kronan samt hur denna ersättning i de särskilda fallen skulle

utgöras. Detta förslag, såvitt avsåg Västergötland mellan sjöarna Väneren och Vättern, fastställdes av Kungl. Maj:t med vissa jämkningar den 18 februari 1813. Därvid bestämdes ersättning till bl. a. hemmanet Svanvik, vilket till kanalansläggningen avstod ett område vid Rödesund om 14 tunnland. I detta område ingår den mark, som nu föreslagits få bliva friköpt.

Av handlingarna inhämtas vidare, att det trots ingående undersökningar i samband med ärendets remissbehandling icke kunnat tillfredsställande klarläggas med vilken rätt bolaget besitter detta markområde. Ingen av de hörda myndigheterna har emellertid haft något att erinra mot att försäljning av ifrågakvarande mark i Karlsborg får komma till stånd.

Köpeavtalet m. m.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län har med skrivelse den 30 september 1953 överlämnat en framställning den 26 samma månad från *direktionen över Göta kanalverk*, som hemställer om Kungl. Maj:ts godkännande av ett mellan bolaget och Karlsborgs kommun upprättat köpeavtal.

Avtalet innebär i huvudsak, att bolaget till kommunen försäljer ett inom kommunen beläget område om ca 35 800 kvadratmeter på Kanalholmen vid Rödesund. Området utgör del av fastigheten Svanvik nr 2 (kronojord under enskild disposition). Köpeskillingen uppges till 93 000 kr och erlägges senast vid tillträdet, vilket förutsättes äga rum den 14 mars 1954. Bolaget utgår ifrån att vid senare tomtförsäljning inom området arrendatorerna bereds tillfälle att förvärva sina resp. tomter. Enligt avtalet utgör Kungl. Maj:ts stadfästelse en förutsättning för dess giltighet. Avtalet torde såsom bilaga (*Bilaga 1*) få fogas till dagens statsrådsprotokoll.

Bolaget säger sig ha för avsikt att sätta in den överenskomna köpeskillingen på särskilt bankkonto för att enligt kanaldirektionens beslut användas för förbättringar på kanalansläggningen och till kanalverket upplåtna fastigheter m. m.

Länsstyrelsen anför, att länsstyrelsen i enlighet med Kungl. Maj:ts uppdrag hållit ett sammanträde med sökandena samt representanter för bolaget och Karlsborgs kommun. Vid sammanträdet framhölls från ömse sidor såsom lämpligast, att den del av området, som finge friköpas, i första hand överlättes till kommunen, som sedan i sin tur skulle träffa avtal med vederbörande tomtarrendatorer. Efter överläggningar tillsattes en delegation, som fick till uppgift att söka åstadkomma uppgörelse och vars arbete resulterat i det träffade avtalet. Länsstyrelsen tillstyrker, att avtalet godkännes samt att föreskrift meddelas om köpeskillingens användande på sätt bolaget föreslagit.

Yttrande.

Statskontoret påpekar, att full klarhet icke föreligger i frågan, med vilken rätt bolaget innehar markområdet, samt uttalar, att övervägande skäl talar för att bolaget icke i gängse bemärkelse bör betraktas såsom ägare till området. Köpeskillingen bör enligt statskontoret fonderas och bolaget i

princip endast få rätt att utnyttja avkastningen av de fonderade medlen för förbättringar på kanalanläggningen och kanalverkets fastigheter m. m. Fondmedlen bör — i likhet med vad som bestämts angående dispositionen av ersättning för viss från Hjelmare kanal- och slussverks aktiebolag exproprierad mark — placeras genom inköp av räntebärande obligationer, som utfärdats eller garanterats av staten eller vissa andra angivna subjekt, eller också genom utlämnande av lån mot hypotek av sådana obligationer eller mot fullgod fastighetsinteckning. Vidare bör stadgas, att av den årliga avkastningen av fonden en tiondel skall läggas till kapitalet.

Departementschefen.

Förevarande ärende grundar sig på en framställning från vissa tomtarrendatorer om friköp av mark, som de arrenderar vid Rödesund i Karlsborg av Göta kanalbolag. Friköpet skulle, enligt vad de olika intressenterna överenskommit, ske på så sätt, att Karlsborgs kommun från bolaget inköper den del av området, som bolaget är villigt att försälja, inklusive gatu- och strandområden, och därefter till vederbörande arrendatorer överlåter resp. tomter.

Vid ärendets beredning och under de omfattande utredningar, som företagits av olika remissmyndigheter, har framgått, att klarhet icke råder i frågan, huruvida bolaget besitter ifrågavarande mark med äganderätt. En ståndpunkt i äganderätsfrågan är, att den formella äganderätten till markområdet i fråga alltjämt tillkommer kronan, medan bolaget har nyttjanderätt till detsamma, så länge det användes till kanalens behov eller till dess understödande. Med hänsyn härtill och då försäljningssumman i det aktuella ärendet överstiger 50 000 kr, torde den ifrågasatta försäljningen böra underställas riksdagens prövning.

Med den reservationen, att min ståndpunkt icke innebär något som helst ställningstagande i frågan om äganderätten till förevarande mark och under förutsättning, att vad jag i det följande anför beträffande köpeskillingens fondering iakttages, vill jag för egen del tillstyrka, att försäljningen får äga rum. Jag har ej något att erinra mot den avtalade köpeskillingen om 93 000 kr, motsvarande ca kr 2: 60 per kvadratmeter, och ej heller mot de i avtalet i övrigt intagna bestämmelserna.

Enligt avtalet skall köpeskillingen erläggas vid tillträdet, vilket förutsättes äga rum den 14 mars 1954. Parterna har, sedan avtalet upprättades, gjort det tillägget till detsamma, att det skall gälla även om tillträdet sker efter nämnda datum, dock senast den 1 juli 1954.

Rörande dispositionen av köpeskillingen delar jag i princip statskontorets mening, att medlen bör fonderas och bolaget få rätt att utnyttja endast avkastningen av de fonderade medlen för förbättringar av kanalanläggningen o. d. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om de närmare bestämmelserna om fondmedlens placering m. m.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det av Göta kanalbolag ingångna köpeavtalet om försäljning av ett markområde på Kanalholmen vid Rödesund i Karlsborgs kommun.

Postverket.

2:o

I skrivelse den 15 januari 1954 har *generalpoststyrelsen* hemställt, att mot en köpeskilling av 408 500 kr till direktören Fritz Landstedt, Luleå få försälja den postverket tillhöriga fastigheten nr 17 i kvarteret Gripen i Luleå. I fastigheten har hittills postkontoret i staden varit inrymt.

Styrelsen har sedermera till Kungl. Maj:ts prövning överlämnat ett med Landstedt ingånget köpekontrakt, dagtecknat den 22 och 28 januari 1954. Kontraktet har gjorts beroende av Kungl. Maj:ts godkännande.

Styrelsen meddelar, att fastigheten, som är belägen i hörnet av Nygatan och Köpmangatan, förvärvades i bebyggt skick av postverket år 1923 för 221 625 kr. År 1934 skedde en tillbyggnad med anlåtande av förnyelsefondsmedel. År 1938 inköptes den angränsande fastigheten nr 10 i samma kvarter. Sedan visst markbyte genomförts, sammanlades sistnämnda fastighet med den tidigare förvärvade till en fastighet, Gripen nr 17, vilken fick en areal av 1 482,4 m². Fastigheten, som nu har ett taxeringsvärde av 408 500 kr, är i postverkets räkenskaper bokförd till ett värde av 287 225 kr, varav tomtvärdet utgör 36 600 kr. Avsättningarna för byggnaden till postverkets värdeminskningsskonto beräknas per den 30 juni 1954 komma att uppgå till 166 830 kr, varvid sålunda fastighetens bokförda nettovärde kommer att utgöra 120 395 kr.

En ny posthusbyggnad i Luleå beräknas bli färdig för inflyttning i februari 1954. Den äldre fastigheten är därefter inte erforderlig för postverkets behov. Byggnadsstyrelsen har meddelat, att den i princip inte har något emot att fastigheten försäljes. Intet av de affärsdrivande verken önskar förvärva densamma och ej heller stadens myndigheter har något intresse därav. Styrelsen har därför låtit utbjuda fastigheten till försäljning genom annonser i pressen. Härvid har endast ett anbud inkommit, lydande å 275 000 kr. Med hänsyn till fastighetens taxeringsvärde ansåg sig styrelsen inte kunna reflektera på detta.

Sedan direktören Fritz Landstedt under hand anmält sitt intresse för att förvärva posthuset, har styrelsen inlett förhandlingar med denne. Landstedt bjöd vid de inledande förhandlingarna 380 000 kr och har sedermera lämnat ett skriftligt anbud på 408 500 kr, vilket pris överensstämmer med fastighetens taxeringsvärde. Styrelsen har ansett sig kunna acceptera detta anbud bl. a. med hänsyn till att fastigheten, vars huvudbyggnad uppfördes på 1890-talet, befinner sig i ett sådant skick, att ganska omfattande repa-

rationsarbeten krävs för att sätta byggnaden i stånd. Styrelsen har tidigare övervägt, att, om ett godtagbart anbud inte kunde erhållas, behålla fastigheten och hyra ut de lokaler, som blir lediga vid avflyttningen. Med hänsyn till det av Landstedt erbjudna priset anser styrelsen, att ett sådant alternativ måste bli oförmånligare än en försäljning.

Beträffande köpekontraktet torde få hänvisas till handlingarna.

Departementschefen.

Jag tillstyrker den av generalpoststyrelsen föreslagna försäljningen och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det av generalpoststyrelsen ingångna avtalet rörande försäljning av fastigheten nr 17 i kvarteret Gripen i Luleå.

Statens järnvägar.

3:0

Med skrivelse den 5 januari 1954 har *järnvägsstyrelsen* till Kungl. Maj:ts prövning överlämnat ett den 23 december 1953 och 5 januari 1954 ingånget köpeavtal, enligt vilket styrelsen — under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande — för en köpeskilling av 75 000 kr till Aktiebolaget Hakon Swenson, Västerås överlåtitt ett område om ca 4 500 m² i Eskilstuna stad. Området, som angivits på en till skrivelsen fogad karta, omfattar delar av stadsägorna nr 905 och nr 2 442 samt en del av stadsägoområdet nr 907, ingående i stadsägan nr 906 + 907.

Beträffande avtalet i övrigt torde få hänvisas till handlingarna.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 27 november 1953 fastställt förslag till ändring av stadsplan för del av stadsdelen Söder i Eskilstuna (område öster om Södra stationen). Ändringen innebär, att det till försäljning avsedda området utlagts som kvartersmark för handelsändamål.

Järnvägsstyrelsen meddelar, att det med försäljningen avsedda området är obebyggt och ej åsatt något taxeringsvärde. Det är inte för närvarande och beräknas ej heller i framtiden bli erforderligt för statens järnvägar eller, så vitt styrelsen kan bedöma, för något annat statligt ändamål.

Bostadsstyrelsen har i utlåtande den 23 januari 1954 meddelat, att styrelsen funnit den avtalade köpeskillingen skälig och tillstyrker bifall till järnvägsstyrelsens framställning.

Departementschefen.

Jag biträder järnvägsstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det av järnvägsstyrelsen ingångna avtalet rörande försäljning av vissa delar av stadsägorna nr 905, 2442 och 906 + 907 i Eskilstuna.

4:o

Med skrivelse den 5 januari 1954 har *järnvägsstyrelsen* till Kungl. Maj:ts prövning överlämnat ett den 27 november 1953 och 5 januari 1954 ingånget köpeavtal, enligt vilket styrelsen — under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande — för en köpeskilling av 150 000 kr till Byggnads AB Gällivare-hem, överlåter vissa delar av stadsägan nr 62 i Gällivare municipalsamhälle med därå befintliga byggnader, omfattande en byggnad, vari järnvägshotellet är inrymt, ett bostadshus samt en uthusbyggnad. I försäljningen ingår även en utanför det till försäljning ifrågasatta området belägen uthusbyggnad. Området med byggnaderna har utmärkts på en till skrivelsen fogad ritning.

Järnvägsstyrelsen meddelar, att taxeringsvärde å området och byggnaderna saknas. Järnvägshotellet och det utanför området belägna uthuset utarrenderas f. n. mot en årshyra av 4 400 kr. Under budgetåren 1947/48—1951/52 utgjorde underhållskostnaden för hotellbyggnaden resp. 4 000, 6 900, 24 800, 3 900 och 2 800 kr. Därjämte har i byggnaden under denna period investerats totalt 9 600 kr.

Hotellbyggnaden, som är uppförd år 1888, inrymmer i första våningen bl. a. köksavdelning, matsal med café och veranda samt uppackeringsrum. I andra våningen finns tio gästrum och en dubblett samt å tredje våningen åtta gästrum.

Bostadshuset innehåller en lägenhet om 3 rum och kök och tre överliggningrum för konduktörer. Lägenheten har elspis, våningsvärmeledning, badrum och w. c. I det till byggnaden hörande uthuset är inrett ett provisoriskt garage. Bostadshuset är i gott skick. Hyran för lägenheten är 825 kr per år.

Enligt avtalet äger statens järnvägar kostnadsfritt utnyttja bostadshuset med tillhörande uthus m. m. fram till den 1 april 1959. Skulle bolaget tidigare vilja exploatera området skall det fram till nämnda tidpunkt upplåta annan lägenhet till statens järnvägar. Bolaget övertager statens järnvägars rättigheter och förpliktelser mot järnvägshotellens restauratör enligt gällande hyreskontrakt.

Beträffande avtalets innehåll i övrigt torde få hänvisas till handlingarna.

Järnvägsstyrelsen anser icke marken eller byggnaderna erforderliga i framtiden för järnvägens del och kan ej heller finna, att de kan utnyttjas för annat statligt ändamål.

Bostadsstyrelsen anför i utlåtande den 23 januari 1954, att styrelsen finner den avtalade köpeskillingen skälig, och tillstyrker bifall till järnvägsstyrelsens förslag.

Departementschefen.

Jag tillstyrker den av järnvägsstyrelsen föreslagna försäljningen och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det av järnvägsstyrelsen ingångna avtalet rörande försäljning av vissa delar av stadsägan nr 62 i Gällivare municipalsamhälle.

5:o

Med skrivelse den 8 januari 1954 har *järnvägsstyrelsen* till Kungl. Maj:ts prövning överlämnat ett den 30 december 1953 och 8 januari 1954 ingånget köpeavtal, enligt vilket styrelsen — under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande — för en köpeskillning av 181 000 kr till Harry Molin, Vännäs överlåter ett område om 5 500 m² i Storumans municipalsamhälle med därå befintlig hotellbyggnad jämte två mindre uthusbyggnader. Området, vilket utgör en del av fastigheten Luspen 1⁶⁵ i samhället, har angivits å en till avtalet fogad ritning.

Järnvägsstyrelsen meddelar, att hotellbyggnaden har ett taxeringsvärde av 125 000 kr. Taxeringsvärde å marken saknas. Enligt avtalet uppgår köpeskillningen för mark och byggnader till 161 000 kr, vartill kommer 20 000 kr i ersättning för hotellrörelsen med inventarier. Hotellbyggnaden inrymmer i första våningen bl. a. köksavdelning, två matsalar, klubbрум, uppackeringsrum och fem resanderum. Å andra våningen finns nio resanderum och å vindsvåningen sju personalrum.

Enligt avtalet har köparen bl. a. förbundit sig att t. o. m. år 1963 bedriva hotellrörelse med matservering i fastigheten. Åsidosättes detta villkor, har statens järnvägar betingat sig rätt att återköpa fastigheten i enlighet med 1924 års lag om återköpsrätt. Som säkerhet för återköpsrättens bestånd äger styrelsen skaffa sig inteckning i fastigheten.

Beträffande avtalet i övrigt torde få hänvisas till handlingarna.

Styrelsen anför, att det inte varit möjligt för statens järnvägar att driva hotellrörelsen med vinst. Då fastigheten varken för närvarande är eller i framtiden beräknas bli erforderlig för statens järnvägar eller annan statlig myndighet, föreslår styrelsen, att det träffade avtalet måtte godkännas.

I utlåtande den 23 januari 1954 förklarar sig *bostadsstyrelsen* icke ha något att erinra mot bifall till järnvägsstyrelsens förslag.

Departementschefen.

Jag tillstyrker, att försäljningen får äga rum i enlighet med järnvägsstyrelsens förslag, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det av järnvägsstyrelsen ingångna avtalet rörande försäljning av viss del av fastigheten Luspen 1⁶⁵ i Storumans municipalsamhälle.

6:o

Med skrivelse den 8 januari 1954 har *järnvägsstyrelsen* till Kungl. Maj:ts prövning överlämnat ett den 5 och 8 januari 1954 ingånget avtal, enligt vilket statens järnvägar till Aktiebolaget Scania-Vabis överlåter ett område om 13 726 m² i Södertälje stad och bolaget till statens järnvägar överlåter ett område av 3 710 m² i staden samt därjämte som mellanlikvid erlägger ett belopp av 200 000 kr. Avtalet har gjorts beroende av Kungl. Maj:ts god-

kännande. De i bytet ingående områdena har utmärkts på en till avtalet hörande karta.

Beträffande avtalets innehåll i övrigt torde få hänvisas till handlingarna.

Järnvägsstyrelsen meddelar att taxeringsvärdet å intilliggande, bolaget tillhörig mark utgör ca 17:50 kr per m². Å den mark, som statens järnvägar överlåter, finns ett f. d. lokstall, ett f. d. pumphus och en förrådsbod. Lokstallet och pumphuset är uppförda av tegel år 1916 resp. 1919. Förrådsboden är av trä och byggd år 1920.

De i bytet ingående byggnaderna är inte för närvarande och beräknas ej heller i framtiden erforderliga för statens järnvägar eller, så vitt styrelsen kan bedöma, för något annat statligt ändamål.

Bostadsstyrelsen tillstyrker i utlåtande den 23 januari 1954 bifall till järnvägsstyrelsens förslag.

Departementschefen.

Jag tillstyrker järnvägsstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det mellan järnvägsstyrelsen och Aktiebolaget Scania-Vabis träffade avtalet om byte av vissa markområden i Södertälje.

7:o

Med skrivelse den 23 februari 1953 har *järnvägsstyrelsen* till Kungl. Maj:ts prövning överlämnat ett mellan svenska staten genom styrelsen och Gävle stad genom dess drätselkammare den 7 och 19 januari 1953 ingånget avtal angående reglering av bangårds- och spårförhållandena och därmed sammanhängande markfrågor i Gävle. Enligt avtalet och därtill hörande karta överlåter statens järnvägar till staden markområden om tillhoppa 147 619 m² och staden till statens järnvägar områden om sammanlagt 187 275 m². Någon mellangift skall inte utgå.

Avtalet, vilket som bilaga (*Bilaga 2*) torde få fogas till dagens statsrådsprotokoll, har godkänts av stadsfullmäktige i Gävle. Beslutet har vunnit laga kraft.

Järnvägsstyrelsen erinrar i sin skrivelse om att bangårdsförhållandena i Gävle, betraktade som helhet, är mindre rationellt ordnade. Sålunda har godsbangårdens läge i förhållande till hamnanläggningarna omöjliggjort de utvidgningar av bangården, som den växande trafiken krävt. Korsningarna mellan hamnens tillfartsvägar och järnvägsspåren har därjämte ständigt vållat trafiktekniska svårigheter. Både staden och statens järnvägar har därför varit angelägna om en översyn av bangårdsförhållandena och därmed sammanhängande mark- och stadsplanefrågor. Enligt 7 § i den överenskommelse av den 2 mars 1947, som reglerade uppgörelsen mellan svenska staten och Gävle stad beträffande förstatligandet av Gävle—Dala

järnväg och varigenom statens järnvägar blev den enda järnvägsförvaltande myndigheten i staden, förklarade sig järnvägsstyrelsen beredd att, sedan införlivningen ägt rum, upptaga förhandlingar med staden angående nyssnämnda frågor. I samband med pågående generalplanearbete tog staden i detta syfte under början av år 1948 kontakt med järnvägsstyrelsen, varefter de förhandlingar inleddes, vilka nu utmynnat i föreliggande avtal.

Järnvägsstyrelsen anför, att avtalet ur bangårdsteknisk synpunkt i stort sett går ut på en förflyttning av gods- och rangerbangården från dess nuvarande läge vid hamnområdet till ett öppet, i huvudsak obebyggt område mellan Dalagatan i söder och vattenverket Helsan i norr. Härigenom upp-nås, att det hinder för rationell drift vid resp. anläggningar, som det sammanträngda läget av gamla gods- och rangerbangården samt hamnen inneburit, kommer att bortfalla. Den nya bangården blir lämpligare utformad såväl ur spårsynpunkt som med hänsyn till trafiken. Därjämte skapas möjlighet till framtida, successiva utvidgningar. En första utbyggnad kommer nämligen endast att omfatta ca en tredjedel av den bangårdsanläggning, som angivits i den till avtalet fogade kartan. Så snart rangeringsarbetet och godsmagasinsrörelsen flyttats till den nya anläggningen, tillträder staden den nuvarande, vilken huvudsakligen kommer att utnyttjas för hamnändamål. Avtalet innebär vidare att förutsättningar skapas för en utvidgning av centralstationen. Därjämte innehåller det stadganden angående stadens åtagande att anordna vissa planskilda spårkorsningar m. m.

Beträffande marköverlåtelseerna stadgar avtalet, att ett byte skall äga rum utan mellangift från någondera parten. Markområdena har nämligen vid en efter överenskomna grunder företagen värdering, trots skillnaden i areal, befunnits likvärdiga. De områden, som skall överlätas av statens järnvägar, anser styrelsen inte vara erforderliga för något dess behov i framtiden.

De arbeten, som sammanhänger med fullföljandet av avtalet, är avsedda att påbörjas under år 1955 i den mån så är möjligt och ej annat kan befinnas påkallat med hänsyn till det ekonomiska läget och arbetsmarknadssituationen. Den första utbyggnadsetappen uppskattas för statens järnvägars del komma att kosta ca 6 milj. kr enligt 1952 års priser och taga i anspråk en tid av omkring 5 år.

Byggnadsstyrelsen anför i utlåtande den 8 april 1953, att styrelsen, som under hand samrått med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, ur plansynpunkt inte har något att erinra mot avtalsförslaget.

Departementschefen.

Godsbangårdens nuvarande läge vid inre hamnen i Gävle har omöjliggjort den utbyggnad av anläggningen, som sedan länge på grund av den successivt stegrade trafiken varit påkallad och som är en betingelse för att den ytterligare trafikökning, vilken kan väntas bli en följd av ostkustbanans fortsatta elektrifiering, skall kunna bemästras. Bangårdens läge har

vidare hindrat staden från att utvidga inre hamnen och försvårat kommunikationerna mellan staden och denna. De nu överenskomna omfattande markbytena, vilka inte förutsätter någon mellangift från någondera parten, innebär för statens järnvägars del att förutsättningar skapas för en fullständig omläggning av godsbangården. Därjämte har mark erhållits för bl. a. en framtida utvidgning av centralstationen. Staden har åtagit sig att utföra vissa skenfria korsningar. De ekonomiska förpliktelser, som avtalet ålägger statens järnvägar i samband med utförandet av dessa, överensstämmer med vad som brukar avtalas i dylika fall.

Kostnaderna för den första etappen av bangården beräknas för statens järnvägars del belöpa sig till ca 6 milj. kr, beräknat efter 1952 års prisläge. Arbetena avses bli påbörjade under år 1955 och väntas pågå i fem år. Eventuella kostnader för ändamålet under budgetåret 1954/55 torde kunna bestridas från de i årets statsverksproposition förordade anslagen.

Jag har inte något att erinra mot järnvägsstyrelsens förslag och hemställor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna föreliggande avtal mellan svenska staten och Gävle stad angående reglering av bangårds- och spårförhållandena samt därmed sammanhängande markfrågor i Gävle.

8:o

Med skrivelse den 28 december 1953 har järnvägsstyrelsen till Kungl. Maj:ts prövning överlämnat två mellan styrelsen och Malmö stad genom dess drätselkammare ingångna avtal avseende dels Ystadsbanans inledande till Malmö C och upprivning av järnvägsspåret mellan Malmö V och Södervärn, dels reglering av vissa med omläggningen sammanhängande markfrågor. Avtalen, vilka är dagtecknade den 4 och 9 november 1953 resp. den 9 och 14 november 1953, har gjorts beroende av Kungl. Maj:ts godkännande. Enligt markavtalet överlåter statens järnvägar till staden områden med en sammanlagd areal av ca 31 860 m² och staden till statens järnvägar områden om tillhoppa ca 31 900 m². Något kontant vederlag för överlåtelserna skall inte erläggas av någondera parten. Styrelsen har därjämte hemställt om att få taga i anspråk högst 1 800 000 kr av statens järnvägars dispositionsanslag för med avtalen sammanhängande banarbeten m. m. Avtalen har godkänts av stadsfullmäktige i Malmö den 20 november 1953. Beslutet har vunnit laga kraft.

Avtalen torde som bilagor (*Bilaga 3a och 3b*) få fogas till dagens statsrådsprotokoll.

Som järnvägsstyrelsen anför sammanlöper i Malmö dels Södra stambanan, Västkustbanan och Kontinentalbanan, vilka sedan länge tillhört staten, och dels de ännu i början av 1940-talet enskilda järnvägarna från Simrishamn, Ystad och Trelleborg.

I den inre staden finnes förutom centralstationen (Malmö C) bl. a. föl-

jande stationer, nämligen Östervärn, Lundavägen, Södervärn och Västra stationen (Malmö V). Malmö C utgör slutstation för Södra stambanan, Väst-kustbanan, Kontinentalbanan och Simrishamnsbanan, under det att Ystads- och Trelleborgsbanorna är framdragna över Södervärns station genom de västra delarna av staden till Malmö V.

Sedan Simrishamnsbanan under år 1953 lagts om så, att den ej längre i plan korsar den starkt trafikerade Lundavägen, är de till Malmö C inledda banornas lägen ur stadsplanesynpunkt goda. Banorna till Malmö V utgör däremot i detta hänseende, särskilt i vad gäller gatutrafiken, betydande hinder. Sålunda korsar järnvägarna på den 3,4 km långa sträckan mellan Södervärn och Malmö V i plan icke mindre än åtta gator, varav flertalet är starkt trafikerade. Då det icke är möjligt att utan mycket höga kostnader anordna planskilda korsningar, är olägenheterna av denna linje redan nu stora och väntas bli ännu större, i den mån staden utvecklas och gatutrafiken ökar.

Redan i samband med de utredningar och förhandlingar, som föregick 1913 års avtal rörande viss ombyggnad av bangårdsanordningarna i Malmö, uttalade styrelsen, att det för det allmänna skulle vara till fördel, om järnvägstrafiken framdeles kunde ordnas så, att alla personförande tåg infördes till en gemensam huvudstation och att det för godstrafikens rationella skötsel vore ändamålsenligt, om samtliga banors godstrafik sammanfördes till en gemensam, statens järnvägar tillhörig rangerbangård. På grund därav reserverades i avtalet mark inte bara för de omedelbara behoven för första utbyggnaden enligt planen utan även för att leda in till centralstationen samtliga de järnvägar, som berördes av utredningen.

Sedermera har under årens lopp uppgjorts olika förslag för att leda in Ystads- och Trelleborgsbanorna till Malmö C. Samtliga förslag har i huvudsak gått ut på att lägga om linjerna över Fosieby station och därifrån leda in dem i Kontinentalbanans sträckning till Malmö C. Dessa förslag har emellertid av olika skäl ännu icke kunnat realiseras.

Sedan dessa järnvägsfrågor upptagits till förnyad behandling i samband med utarbetandet av förslag till generalplan för staden, har efter framställning av drätselkammaren i maj 1950 överläggningar ägt rum mellan styrelsen och staden. Dessa har nu resulterat i föreliggande avtal.

Beträffande avtalens innebörd meddelar styrelsen, att man vid förhandlingarna har eftersträvat att inskränka arbetenas omfattning till vad som ansetts vara oundgängligen nödvändigt för att järnvägstrafiken skall kunna helt nedläggas mellan Malmö V och Södervärn. Parterna har i detta syfte enats om följande förslag till ändrade järnvägsanordningar.

Ystadsbanan lägges från korsningen med Poppelgatan i en kurva söderut och anslutes till Kontinentalbanan invid Lönngatans korsning med denna, på sätt närmare framgår av den till avtalet hörande kartan. Avsikten är att från anslutningspunkten ordna ytterligare ett huvudspår fram till Malmö C. Den nuvarande sträckningen mellan Hindby station och Södervärns station bibehålles i huvudsak och är avsedd att utgöra ett förbindelse-

spår för att möjliggöra överföring av lok och vagnar mellan Södervärn och övriga Malmöstationer. Vissa utvidgningar och förändringar av spårsystemen vid Malmö C samt vid Lundavägens, Södervärns och Hindby stationer blir erforderliga på grund av Ystadsbanans omläggning. Sålunda skall Malmö C bl. a. utvidgas med en ny plattform.

Järnvägen från Trelleborg via Vellinge med anslutningslinjen från Falsäterbo, vilken järnväg ombesörjer en relativt obetydlig trafik, får Södervärn som slutstation för såväl person- som godstrafiken. Härigenom kan trafiken mellan Malmö V och denna station helt läggas ned och spåret rivs upp.

Kostnaderna för att genomföra förslaget i dess helhet har preliminärt beräknats till 3,5 milj. kr. Staden har med hänsyn till de fördelar för dess del, som vinnes genom att linjen Malmö V—Södervärn slopas, förbundit sig att bidra med 1,7 milj. kr, att erläggas samma dag som trafiken på bandelen nedlägges. Skulle det nya huvudspåret utefter Kontinentalbanan in till Malmö C icke vara helt eller i det närmaste färdigställt för ordinarie trafik inom två år efter det trafiken på bandelen Malmö V—Södervärn lagts ned, skall skälig del av stadens bidrag återbetalas och förhandlingar om återbetalningens storlek upptagas mellan parterna.

Förslagets genomförande är fördelaktigt även för statens järnvägar, enär trafiken än mera kan koncentreras till Malmö C. Värdet av de rationaliseringar, som kan göras i samband därmed, beräknas väl motivera de kapitalinvesteringar, som omläggningen medför för statens järnvägar.

Arbetena beräknas i sin helhet kunna slutföras under år 1956.

Byggnadsstyrelsen anför i utlåtande den 28 januari 1954 i huvudsak följande.

Utom för järnvägstrafiken måste den föreslagna linjeomläggningen även ur allmän stadsplanesynpunkt innebära avsevärda fördelar. Genom att järnvägstrafiken nedlägges på en betydande sträcka, varvid ett flertal plankorsningar mellan järnväg och gata slopas, torde ökad frihet vinnas bl. a. då det gäller att åstadkomma förbättringar av stadsplanerna för stadens centrala delar.

Beträffande stadgandet i markavtalets 12 §, att avtalet skall anses ha till alla delar förfallit, om inte staden före den 1 juli 1954 erhållit meddelande om att Kungl. Maj:t fastställt av stadsplanechefen i Malmö den 30 september 1953 upprättat förslag till ändring av stadsplanen för kvarteren nr 40 Såningsmannen och 41 Aklejan, meddelar styrelsen, att ifrågakvarteret förslaget numera godkänts av byggnadsnämnden i Malmö. Enligt styrelsens bedömning finns det anledning antaga, att planförslaget i vad avser av järnvägsomläggningen berört område kommer att fastställas.

Yttrande har inte inhämtats från byggnadsnämnden, innan stadsfullmäktige godkände de båda avtalen. Byggnadsnämnden har emellertid efter remiss från styrelsen numera behandlat frågan. I sitt yttrande åberopar nämnden en tjänsteskrivelse från stadsplanechefen, varav framgår, att det nya anslutningsspåret mellan Ystadsjärnvägen och Kontinentalbanan på sträckan väster om Poppelgatan kommer att förläggas på ett avstånd av endast 19—20 meter från en i söder angränsande, tämligen ny bostadsbebyggelse, bestående av pensionärshem i tvåvånings radhus. Detta avstånd synes alltför knappt för att bereda erforderligt skydd för de boende mot störningar i form av buller och andra olägenheter. Nämnden har därför framhållit önske-

målet, att det nya anslutningsspåret såvitt möjligt förlägges på något större avstånd från nämnda bebyggelse. Byggnadsstyrelsen anser, att denna fråga bör uppmärksammas och bli föremål för närmare undersökning, innan järnvägsomläggningen kommer till utförande. Frågan synes dock icke böra förhindra ett godkännande av de föreliggande avtalen utan anses kunna sedermera regleras genom ett tilläggsavtal.

Byggnadsstyrelsen har i ärendet under hand samrått med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, varvid framgått, att ur denna styrelses synpunkt inte något finns att erinra mot den föreslagna omläggningen.

Med förenämnda reservation tillstyrker byggnadsstyrelsen bifall till järnvägsstyrelsens framställning.

Departementschefen.

Genom de nu föreliggande båda avtalen mellan järnvägsstyrelsen och Malmö stad skapas förutsättningar för en lösning av vissa för Malmö stad besvärliga stadsplaneproblem och samtidigt erhåller statens järnvägar möjlighet att genomföra en förenkling och rationalisering av bangårdsförhållandena i staden. För Ystadsbanans del innebär trafikomläggningen, att linjen inledes till Malmö C i stället för, såsom tidigare, till Malmö V. Järnvägen Trelleborg—Malmö V får sin slutpunkt i Södervärns station och förbindelserna mellan denna och centralstationen ordnas av staden genom busstrafik. På grund av järnvägens relativt obetydliga trafik kan denna lösning inte sägas medföra några mera avsevärda olägenheter. För de resande på den trafikstarkare Ystadsbanan innebär omläggningen betydande fördelar, främst för genomgångsresenärerna. Malmö stadsfullmäktige har för sin del redan godkänt avtalen. Jag tillstyrker, att de även från statens sida godkännes.

Vissa smärre ändringar i avtalen kan bli erforderliga för att tillgodose de önskemål, som byggnadsnämnden i Malmö uttalat beträffande dragningen av det nya anslutningsspåret mellan Ystadsbanan och Kontinentalbanan. Därest riksdagen inte har något att erinra däremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att godkänna de eventuella ändringar, som på grund härav kan komma att vidtagas i avtalen.

För de i markavtalet stadgade markbytena utgår inte mellangift från någongdera parten. Kostnaderna för linjeomläggningen och bangårdsarbetena har preliminärt beräknats till 3,5 milj. kr, av vilket belopp staden på de villkor, som angivits i avtalet om trafikomläggningen, förbundit sig att bidra med 1,7 milj. kr. Järnvägsstyrelsen har hemställt om tillstånd att belasta statens järnvägars dispositionsanslag med återstoden av beloppet, 1,8 milj. kr. Med hänsyn till arbetenas art torde emellertid kostnaderna i första hand böra bestridas från de för innevarande budgetår anvisade eller för nästa budgetår äskade investeringsanslagen till gruppen Byggnader och anläggningar under statens järnvägars fond.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna de mellan järnvägsstyrelsen och Malmö stad i november 1953 träffade avtalen rörande dels Ystadsbanans inledande till Malmö C, dels vissa därmed sammanhängande markfrågor.

9:0

Såsom framgår av riksdagens revisorers berättelse för år 1953 har *järnvägsstyrelsen* träffat överenskommelse om överlåtelse av statens järnvägars verkstadsbyggnad i Visby till fortifikationsförvaltningen. Enligt ett den 10 april, 29 juni och 20 augusti 1953 dagtecknat avtal mellan arméförvaltningens tygavdelning och fortifikationsförvaltningen å ena sidan och styrelsen å andra sidan överlåter styrelsen verkstadsområdet, omfattande ca 19 300 m² och beläget å stadsägorna nr 1 179, 1 180 och 1 252 i Visby stad, jämte därå befintliga byggnader och anläggningar med undantag av vissa järnvägsspår m. m. till förvaltningen.

I skrivelse den 21 augusti 1953 har fortifikationsförvaltningen bl. a. hemställt, att ifrågavarande område med därå befintliga byggnader och anläggningar skall överföras från järnvägsstyrelsens till fortifikationsförvaltningens förvaltning på i avtalet angivna villkor samt att arméns delfond av försvarets fastighetsfond skall uppskrivas med (1 573 940 + 193 000) 1 766 940 kr och statens järnvägars fond nedskrivs med samma belopp.

Ifrågavarande verkstadsbyggnad är uppförd under åren 1949—1951. Den är, exklusive från överlåtelsen undantagna spåranordningar m. m., å statens järnvägars fond redovisad med ett värde av 1 573 940 kr, på vilket värde någon avskrivning hittills inte skett. Markområdet är inte särredovisat utan ingår i en större redovisningsenhet. Enligt järnvägsstyrelsens beräkningar belöper av dennas bokförda värde 193 000 kr å det överlåtna området.

Tygavdelningen avser att utnyttja området som tygverkstad. Enligt avtalet åtager sig tygavdelningen att inom verkstaden utföra underhålls- och reparationsarbeten å järnvägsstyrelsens fordon enligt avtal, som skall träffas mellan avdelningen och styrelsen.

Beträffande avtalet i övrigt torde få hänvisas till handlingarna.

Departementschefen.

Jag tillstyrker, att det av järnvägsstyrelsen ingångna avtalet godkännes. Med hänsyn till omständigheterna i detta fall synes den överföring av verkstaden från statens järnvägars fond till försvarets fastighetsfond, som avtalet avser, böra underställas riksdagens prövning. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att det statens järnvägar tillhöriga verkstadsområdet i Visby jämte därå befintliga byggnader och anläggningar må i enlighet med det ingångna avtalet och med det av fortifikationsförvaltningen förordade värdet överföras till arméns delfond av försvarets fastighetsfond.

Statens vattenfallsverk.

10:o

Med skrivelse den 6 juni 1953 har *vattenfallsstyrelsen* till Kungl. Maj:ts prövning överlämnat ett den 18 maj och 6 juni 1953 ingånget köpeavtal, enligt vilket styrelsen — under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande — för en köpeskilling av 190 600 kr till Trollhättans församling överlätit ett markområde i Trollhättans stad om 258 300 m², omfattande bl. a. delar av stadsägorna nr 538 + etc. och 545 + etc. Området har utmärkts på en till avtalet fogad karta.

Beträffande avtalets innehåll i övrigt torde få hänvisas till handlingarna.

Vattenfallsstyrelsen meddelar, att området enligt av Trollhättans stad upprättad generalplan är avsett för utvidgning av den nuvarande s. k. Östra begravningsplatsen i staden. Den äldsta delen av nuvarande begravningsplatsen, omfattande 28 450 m², uppläts av styrelsen år 1912 utan ersättning. År 1939 försålde styrelsen till församlingen såväl denna mark som ett ytterligare område om 23 655 m². Det äldre området överläts utan ersättning, medan församlingen för det tillkomna området erlade 10 000 kr, d. v. s. 0:42 kr per m².

Priset för det nu till försäljning ifrågasatta området motsvarar 0:73 kr per m². Detta pris utgör det beräknade diskonterade nuvärdet av marken vid exploatering av området för bostadsbebyggelse.

Bostadsstyrelsen anför i utlåtande den 23 januari 1954 bl. a. följande.

Av handlingarna i ärendet samt av uppgifter som inhämtats från kanalverket i Trollhättan framgår, att till grund för värderingen legat det antagandet från vattenfallsstyrelsens sida, att marken i fråga skulle komma att utnyttjas för flerfamiljshusbebyggelse. Emellertid föreligger en av Trollhättans stad enligt 9 § byggnadslagen upprättad generalplan, enligt vilken området ifråga skall utnyttjas för begravningsändamål. Då det är en grundsats i byggnadslagen, att det allmänna, i första hand kommunerna, bestämmer var och när tätbebyggelse skall komma till stånd, måste stadens generalplan, ehuru den icke antagits av stadsfullmäktige och än mindre fastställts av Konungen, tillmätas vitsord framför vattenfallsstyrelsens antaganden om områdets framtida utnyttjande. Därav följer att området skall värderas med beaktande av innehållet i 162 § byggnadslagen. Skälig hänsyn skall följaktligen tagas till det värde marken hade vid byggnadslagens ikraftträdande den 1 januari 1948. Vattenfallsstyrelsens värdering innebär en diskontering av värdet för bostadsbebyggelse.

Uppenbarligen föreligger en principiell motsättning mellan dessa båda utgångslägen för värderingen. Sannolikt innebär detta, att marken icke har ett så högt värde som den föreslagna köpeskillingen.

Departementschefen.

Det av vattenfallsstyrelsen med Trollhättans församling ingångna avtalet avser mark, som församlingen ämnar använda för utvidgning av Östra begravningsplatsen i staden. Köpeskillingen har beräknats som om marken

skulle komma att användas för bostadsbebyggelse. Bostadsstyrelsen har i sitt yttrande i ärendet anfört, att denna beräkning sannolikt lett till ett för högt pris för marken, enär enligt den generalplan, som upprättats av Trollhättans stad, marken skall utnyttjas för begravningsändamål. Då emellertid ett avtal med församlingen om priset redan föreligger och de allmänna intressen avseende tomtprisivån, som bostadsstyrelsen har att bevaka, icke genom avtalet torde trädas för nära, anser jag mig böra tillstyrka att överlåtelsen äger rum på avtalade villkor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det av vattenfallsstyrelsen ingångna avtalet rörande försäljning av bl. a. delar av stadsägorna nr 538 + etc. och 545 + etc. i Trollhättan.

11:o

Med skrivelse den 16 oktober 1953 har *vattenfallsstyrelsen* till Kungl. Maj:ts prövning överlämnat ett den 30 september 1953 ingånget avtal, enligt vilket Svenska Cellulosa Aktiebolagets dotterbolag, Holmsunds Aktiebolag, Kramfors Aktiebolag och Munksunds Aktiebolag till styrelsen överlåter vattenkraftsinnehav i åtta olika norrlandsälvar motsvarande sammanlagt 43 645 niomånadershästkrafter och styrelsen till bolagen överlåter vattenkraftsinnehav i Umeälven och Sjougdälven motsvarande 25 695 niomånadershästkrafter samt därjämte till Kramfors Aktiebolag som mellanlikvid erlägger ett belopp av 1 000 000 kr. Avtalet har gjorts beroende av Kungl. Maj:ts godkännande. Styrelsen föreslår, att för kontantersättningen får tagas i anspråk medel från investeringsanslaget till Inköp av vattenfall och fastigheter.

Avtalet torde som bilaga (*Bilaga 4*) få fogas till dagens statsrådsprotokoll.

Vattenfallsstyrelsen meddelar, att förhandlingar sedan åtskillig tid tillbaka förts mellan styrelsen och Svenska Cellulosa Aktiebolaget för vissa av dess dotterbolag i syfte att på lämpligt sätt sammanföra kontrahenternas vattenfallsinnehav i olika fallkomplex i Norrland till större samlade enheter och därigenom förebygga de komplikationer såväl vid domstolsbehandling som vid kraftstationernas framtida drift, som är förenade med främmande andelsinnehav vid kraftverksutbyggnader. Det har ur styrelsens synpunkt därvid varit så mycket mer angeläget att nå fram till ett resultat, som styrelsen haft att räkna med bolaget såsom andelsägare i bl. a. flertalet av de ännu outbyggda vattenfall, varöver styrelsen förfogar i Ångermanälvens och Umeälvens flodsystem. Förhandlingarna har utmynnat i föreliggande avtal med Holmsunds, Kramfors och Munksunds aktiebolag.

Enligt avtalet överlåter vattenfallsstyrelsen till bolagen sitt innehav i det s. k. Bålforskomplexet i Ume älv samt viss vattenkraft i den i samma älv belägna Hällforsen jämte en mindre vattenkraftandel i Sjougdälven, medan

bolagen till styrelsen överlåter eller förbinder sig överlåta vattenfallsandelar, belägna i följande vattenfall och älvsträckor:

Stora Lule älv

Kuoukaforsen och Porsiforsen

Lilla Lule älv

Älvsträckan Vaikijaur—utloppet i Stora Lule älv

Skellefte älven

Sandforsarna

Vindelälven

Älvsträckan Storvindeln—utloppet i Umeälven

Umeälven

Älvsträckan Storuman—Rusforsen

» Tannselet—Lillselet

Viss rätt till indämning av Hällforsen

Fjällsjö älven

Älvsträckan Hotingsjön—Kilforsanläggningen

Vängelälven

Älvsträckan Sporrjön—Kilforsanläggningen

Rörströmsälven

Älvsträckan Ormsjön—utloppet i Fjällsjöälven.

Den mellangift om 1 milj. kr, som styrelsen enligt avtalet har att betala, har, efter de olika vattenfallens klassificering och värdesättning med hänsyn till belägenhet, godhetsgrad och sannolik tidpunkt för tillgodogörandet, ansetts motsvara det mervärde, som styrelsen genom uppgörelsen förvärvar. Priset för det merantal om (43 645 — 25 695) 17 950 niomånadershästkrafter, som tillföres styrelsen, utgör i genomsnitt inte fullt 56 kr per hkr.

I det kraftbelopp, som styrelsen förvärvar, har inräknats 3 588 hkr i Porsiforsen i Stora Lule älv. Tvist föreligger mellan vattenfallsstyrelsen samt Kramfors och Munksunds aktiebolag angående rätten till vattenkraft i denna fors av storleksordningen 24 000 hkr.

Det förstnämnda kraftbeloppet motsvarar vad som skulle ha tillfallit bolagen, om man antar att beträffande den större delen av den omstridda vattenkraften eller ca 17 000 hkr, tvisten avgjorts helt till styrelsens fördel och beträffande resten, 7 176 hkr, utsikterna till framgång i en rättegång skulle ha varit lika stora för styrelsen och bolaget och därför vardera parten tillskiftats halva äganderätten, d. v. s. 3 588 hkr.

I avtalet (12 §) har från styrelsens sida förutsatts, att den Lycksele kyrkoherdeboställe tillhöriga vatten- och fiskerätten i Hällforsen skall ställas till styrelsens förfogande. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 6 november 1953 har så skett.

Vattenrättsingenjör *S. O. G. Zickerman*, som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 7 mars 1947 såsom sakkunnig inom kommunikationsdepartementet biträder med beredningen av ärenden rörande kontroll å överlåtelse av vattenkraft och därmed sammanhängande frågor, har i utlåtande den 17 de-

cember 1953 över vattenfallsstyrelsens framställning anført i huvudsak följande.

Holmsunds, Kramfors och Munksunds aktiebolag äger inom Luleälven, Umeälven och Ångermanälvens flodsystem fallandelar i flertalet av de fallsträckor, som vattenfallsstyrelsen avser att tillgodogöra för att möta kommande elkraftbehov. Mångenstädes är falldelarna så stora, att styrelsen, om den ej dessförinnan skaffat sig förfoganderätt över falldelarna, måste räkna med att vattendomstolen i mål om tillstånd att utbygga fallsträckorna kommer att förpliktiga kronan att såsom ersättning för falldelarna tillhandahålla bolagen ersättningskraft enligt vattenlagen mot gäldande av uttagningskostnaderna. Tillhandahållande av ersättningskraft innebär alltid icke blott ökat arbete vid domstolsbehandlingen utan även vissa olägenheter och besvär vid den framtida driften såväl för ersättningsgivaren som för ersättningsstagaren.

Avtalet har till syfte — förutom att mot ersättning i penningar ställa viss bolagen tillhörig vattenkraft till kronans förfogande — att på lämpligaste sätt sammanföra resp. kontrahenters vattenkraftsinnehav i de olika fallsträckorna till större samlade enheter och att därigenom, i vad på kontrahenterna beror, undvika nämnda olägenheter.

De falldelar, som uppgörelsen gäller, ligger icke blott inom ett flertal vattendrag utan även inom samma vattendrag i skilda fallsträckor och därför är värdet av en oreglerad niomånadershästkraft i en fallsträcka icke direkt jämförbart med värdet av en hästkraft i en annan fallsträcka. Möjligheterna att genom års- och flerårsregleringar samt genom korttidsreglering anpassa vattentillgången under året, veckan och dygnet efter kraftbehovets växlingar varierar nämligen för de olika fallsträckorna och påverkar icke blott den per oreglerad niomånadershästkraft uttagbara kraftmängden utan även bruttovärdet av denna. Detta värde avhänger även av falllets läge i förhållande till förbrukningsplatsen. Naturkraftens värde påverkas därjämte av de större eller mindre svårigheterna ur teknisk synpunkt att tillgodogöra vattenkraften samt icke minst av tidpunkten, när denna kan beräknas bli utnyttjad. Vid prövning, huruvida de i avtalet angivna villkoren för vattenkraftöverlåtelsen är skäligen ur kronans synpunkt, har man, så långt det är möjligt, att beakta samtliga dessa faktorer. Några säkra uppgifter om blivande regleringar, om älvsträckornas uppdelning på olika kraftverk, om utbyggnadskostnaderna och tidpunkterna för de olika kraftverkens idrifttagande kan emellertid i många fall inte erhållas. Med ledning av de uppgifter, som inhämtats från de avtalslutande parterna och med stöd av minnesbilder av vissa fallsträckor samt mot bakgrunden av den sannolika utvecklingen av elkraftbehovet inom landet har emellertid gjorts antaganden rörande samtliga påverkande faktorer. En med ledning härav utförd jämförande beräkning har givit till resultat, att skillnaden i värde vid nuvarande prisnivå mellan den vattenkraft, som bolagen enligt avtalet överlåter till kronan, och den, som kronan överlåter till bolagen, sannolikt är av ungefär samma storlek som den i avtalet angivna penningersättningen, 1 000 000 kr, snarare något större än något lägre.

Departementschefen.

Det avtal, som vattenfallsstyrelsen samt Holmsunds, Kramfors och Munksunds aktiebolag ingått, innebär att de av resp. kontrahenter innehavda andelarna i vattenkraften i de norrländska älvorna kommer att bli bättre samlade än hittills, varigenom de rättsliga uppgörelser, som aktualiseras vid en framtida byggnad och drift av kraftstationer i de berörda fallsträc-

korna kommer att förenklas. Då detta resultat i och för sig måste vara eftersträvansvärt för båda parterna och den ekonomiska uppgörelsen, enligt vilken staten skall erlägga en mellangift av 1 000 000 kr, kan anses skälig, förordar jag, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att godkänna avtalet. Därest riksdagen icke har något att erinra däremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om de smärre ändringar i avtalet, som kan befinnas önskvärda.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det mellan vattenfallsstyrelsen samt Holmsunds, Kramfors och Munksunds aktiebolag den 30 september 1953 ingångna avtalet angående byte av vattenkraft i vissa älvar i Norrland.

12:o

I skrivelse den 21 december 1953 har *vattenfallsstyrelsen* hemställt

1. om medgivande att till förmån för Stora Kopparbergs Bergslags AB få eftergiva anspråk på äganderätt till visst vattenområde i Österdalälven inom Särna och Idre socknar, mot att i gengäld i skrivelsen angivna servitutsrättigheter tillföres kronan,

2. om bemyndigande att till bolaget mot en ersättning av 10 kW per fallmeter dubbel strand och i övrigt på de villkor, som finnes angivna i ett till skrivelsen fogat arrendeavtal, utarrendera dels kronan tillhörig vattenkraft i Österdalälven inom Älvdalens socken, dels nyssnämnda servitutsrättigheter till vattenkraft i samma älv inom Särna och Idre socknar.

Vattenfallsstyrelsen meddelar, att kronan i Österdalälven inom Älvdalens socken förfogar över en fallhöjd av ca 67 fallmeter dubbel strand. Om äganderätten härtill har tvist tidigare rått mellan kronan och de jordägande socknemännen inom socknen. Tvisten har dock numera förhandlingsvägen bilagts, varvid socknemännen mot visst vederlag i form av frikraftleverans från en blivande kraftstation vid Trängslet till förmån för kronan avstått från sina äganderättsanspråk. Härvid har förutsatts, att den omtvistade vattenkraften av kronan skall upplåtas på arrende till Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolag, som kommer att uppföra kraftstationen. Ett preliminärt avtal om utarrenderingen har ingåtts mellan styrelsen och bolaget. Enligt detta är upplåtelsen avsedd att omfatta en tid av 40 år, varefter förlängning av arrendet skall kunna ske i 15-årsperioder, om uppsägning icke verkställs från någondera sidan. Vederlaget skall lämnas i form av frikraftleverans utan skyldighet för styrelsen att gälda uttagningskostnad härför. Vederlagskraftens storlek är satt till 9,6 kW per fallmeter dubbel strand. Dess totala belopp är beroende av, hur stor del av fallhöjden, som kommer att utnyttjas, men uppgår, om, såsom sannolikt är, kronans hela fallhöjd tages i anspråk, till ca 645 kW under hela arrendeperioden. Kraften skall i första hand användas för att fullgöra styrelsens frikraftleverans till socknemännen men skall i övrigt efter viss reduktion med

hänsyn till överföringsförluster och överföringskostnader kunna uttagas vid Älvkarleby kraftstation genom avräkning från ersättningskraft, som bolaget är berättigat erhålla från denna station. Efter arrendets upphörande skall vattenfallsstyrelsen äga rätt att jämlikt 9 kap. vattenlagen erhålla kraft från kraftstationen motsvarande den andel i kraftstationens fallhöjd, som styrelsens vattenkraftinnehav representerar.

Sedan det preliminära avtalet ingåtts mellan styrelsen och bolaget, har enighet nåtts om höjning av arrendeavgiften till 10 kW per fallmeter dubbel strand, d. v. s. totalt till ca 670 kW, om hela fallhöjden blir utnyttjad.

Det preliminära arrendeavtalet torde som bilaga (*Bilaga 5*) få fogas till dagens statsrådsprotokoll.

Genom kraftanläggningen vid Trängslet kommer, såsom denna numera är planerad, att tillgodogöras jämväl en fallhöjd av ca 23 fallmeter dubbel strand inom Särna och Idre socknar till vilken kronan har gjort äganderättsanspråk gällande. Anspråk på äganderätten till denna fallhöjd har jämväl framställts från de jordägande socknemännen inom dessa socknar, vilka anspråk de dock numera låtit övergå på bolaget. Utgången av en process rörande äganderätten har bedömts såsom mycket oviss. Fallhöjden är visserligen belägen utanför en vid avvitrning för kronans räkning avsatt kronopark, men vid det i samband med avvitrningen företagna storskiftet inom skifteslaget har Österdalälven avsatts såsom en samfällighet för detta. Huruvida det samfälliga undantaget avsett hela älven eller allenast den del av älven, som legat utanför den kronoparken motsatta stranden, är icke klart. Frågan kompliceras ytterligare av att åtskilliga vid älven å kronoparkssidan belägna slätterängar ingått i storskiftet. Ett från lantmäteristyrelsen inhämtat yttrande utsäger visserligen, att åtgärderna i samband med avvitrningen icke bör anses ha medfört, att kronan berövats den äganderätt till vattenområdet, som enligt av älver vedertagen rättsgrundsats bör åtfölja kronans vid avvitrningen bekomna överloppsmark, samt att meddelad fastställelse å avvitrnings- och storskiftesförrättningen ej torde utgöra absolut hinder för domstol att fritt pröva frågan om rättsverkningarna av den utan stöd av beslut vid storskiftet verkställda redovisningen av vattenområdet såsom samfällighet för socknemännen. Lantmäteristyrelsens uppfattning har dock icke stått oemotsagd, och de premisser, varå dess slutsats grundats, har åtminstone till en del rubbats genom ett av högsta domstolen numera träffat avgörande rörande vissa skiftesförhållanden inom Älvdalens socken (N. J. A. 1952: 60), enligt vilket rättsfall lantmäteristyrelsen uttalat sig för att vattenområdet inom socknen icke vore för socknemännen samfälligt, men högsta domstolen enhälligt kommit till en motsatt uppfattning. Vägande skäl kan också, enligt vattenfallsstyrelsens uppfattning, åberopas för möjligheten av en för kronan helt ogynnsam utgång av en process, och härtill kommer, att kronan icke heller enligt lantmäteristyrelsens utlåtande kan göra anspråk på vattenområdena utanför slätterängarna inom kronoparken. Den fallhöjd, som belöper på dessa, uppgår till 3 å 4 fallmeter dubbel strand.

I syfte att undvika en vidlyftig, tids- och kostnadskrävande rättegång har bolaget föreslagit vattenfallsstyrelsen en förlikning, som innebär att bolaget, därest kronan lämnar bolagets äganderättsanspråk på vattenområdet i dess helhet obestridda, till styrelsen i form av servitut upplåter rätt att för all framtid tillgodogöra sig hälften av den vattenkraft, som belöper på kronoparkens strand, slätterängarna därvid inräknade. Erbjudandet förutsätter, att styrelsen på samma villkor, som preliminärt överenskommits i fråga om vattenkraften i Älvdalens kommun, till bolaget utarrenderar den servitutsrätt, som upplåtes till styrelsen. Om erbjudandet accepteras kommer, såsom vattenfallsstyrelsen bedömer rättsläget, kronans osäkra anspråk på vattenkraft inom Särna och Idre socknar att ersättas med en ostridig dispositionsrätt till ca 60 procent av samma vattenkraft.

Vattenfallsstyrelsen anser med hänsyn till rättsläget, att en uppgörelse med bolaget enligt de redovisade riktlinjerna är förmånlig för kronan och därjämte ägnad att främja tillgodogörandet av vattenkraften inom landet.

Departementschefen.

Med hänsyn till vad vattenfallsstyrelsen anfört om rättsläget beträffande den berörda fallhöjden i Österdalälven inom Särna och Idre socknar, synes den uppgörelse som Stora Kopparbergs Bergslags AB föreslagit, böra godtagas.

Enligt det preliminära arrendeavtalet av den 30 april 1949 har vattenfallsstyrelsen förbundit sig att från den tidpunkt, då en av Bergslaget projekterad kraftstation i Trängslet i Österdalälven blivit färdig, till Bergslaget utarrendera visst vattenområde, som kronan disponerar i älven inom Älvdalens socken. Avtalet föreskriver, att Bergslaget senast inom fem år från undertecknandet skall lämna besked om i vilken utsträckning det ämnar begagna sig av den medgivna arrenderätten. Bolaget har nu förklarat sig vilja utnyttja denna. Enligt förslaget till överenskommelse rörande fallhöjden i Särna och Idre socknar skall även kronans servitutsrätt till denna ingå i arrendet.

I vederlag för arrenderätten skall Bergslaget enligt en efter det preliminära arrendeavtalets undertecknande träffad ny uppgörelse leverera ett kraftbelopp motsvarande tio kW för varje i anspråk tagen fallmeter dubbel strand. Detta vederlag överensstämmer i stort sett med det högsta vederlag, som överenskommits i andra — icke statliga — avtal rörande upplåtelse av fallhöjd i Österdalälven och som vid prövning enligt lagen den 20 december 1946 om kontroll å överlåtelse av vattenfall ansetts kunna godkännas av Kungl. Maj:t. Vederlaget föranleder därför ingen erinran från min sida. Ej heller har jag något att anföra emot att i övrigt de bestämmelser, som ingår i det preliminära arrendeavtalet, lägges till grund för en slutlig uppgörelse rörande den här berörda nyttjanderättsupplåtelsen. Jag tillstyrker därför att upplåtelsen får komma till stånd.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att kronans anspråk till äganderätt till berörda vattenområde i Österdalälven inom Särna och Idre socknar må eftergivnas mot att i gengäld servitutsrättigheter i angiven omfattning tillerkännes kronan,

och dels bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna, att de här omnämnda, av kronan ägda eller med servitutsrätt innehavda fallhöjderna i Österdalälven inom Älvdalens, Särna och Idre socknar må upplåtas med nyttjanderätt till Stora Kopparbergs Bergslags AB på de villkor, som vattenfallsstyrelsen förordat.

13:o

Med skrivelse den 28 januari 1954 har *vattenfallsstyrelsen* till Kungl. Maj:ts prövning överlämnat ett den 9 november 1953 och 21 januari 1954 ingånget avtal om byte av mark i Jönköping. Enligt avtalet, som gjorts beroende av Kungl. Maj:ts godkännande, överläter Jönköpings stad till styrelsen ett markområde om 22 623,6 m², utgörande tomten nr 4 i kvarteret Visselpipan, medan styrelsen till staden överläter stadsägan nr 357 i Ljungarums församling med en areal av 7 000,3 m² samt därjämte som mellangift erlägger ett belopp av 156 233 kr. Beträffande bytesavtalet i övrigt torde få hänvisas till handlingarna. Avtalet har den 10 augusti 1953 godkänts av stadsfullmäktige i Jönköping. Styrelsen anser lämpligast, att mellangiften bestrides från investeringsanslaget till Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten.

Vattenfallsstyrelsen meddelar, att det av styrelsen överlåtna området, som tidigare använts för sekundärstationen i staden, genom beslut av Kungl. Maj:t åren 1934 och 1939 överförts från domänstyrelsens till vattenfallsstyrelsens förvaltning. Överföringsvärdet utgjorde 12 000 kr. När den nuvarande 130 kV-stationen i Jönköping skulle uppföras, visade det sig lämpligt att förlägga stationen till det område, som numera utgör tomten nr 4 i kvarteret Visselpipan. Avsikten var, att sedan den tidigare sekundärstationen slopats, överlåta stadsägan nr 357 till staden. Det till grund för bytet liggande tomtpriiset är satt till 10 kr per m². Intilliggande industriområde är åsatt ett taxeringsvärde av 20 kr per m². Med hänsyn till att både gatemarks- och gatukostnadsersättning ingår i priset samt att tomten Visselpipan nr 4 disponerats av styrelsen sedan år 1942 utan ersättning och skattskyldighet, synes avtalet fördelaktigt för kronan.

Departementschefen.

Jag tillstyrker vattenfallsstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det mellan vattenfallsstyrelsen och Jönköpings stad träffade avtalet om byte av vissa markområden i Jönköping.

Kungl. Maj:ts proposition nr 81.

Till vad föredragande departementschefen under punkterna 1:o—13:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämmer, behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Dagmar Bruno.

Bilaga 1.

Mellan Göta Kanalbolag i egenskap av säljare samt Karlsborgs kommun i egenskap av köpare har denna dag upprättats följande

Köpeavtal.

§ 1.

Göta Kanalbolag upplåter och försäljer till Karlsborgs kommun den inom nämnda kommun belägna del av Kanalholmen vid Rödesund, som i väster begränsas av landsvägen mellan kanalbron och strömbron, i norr av Södra Kanalgatans mittlinje samt i öster och söder av Vättern och Rödesund, vilket område å bilagda stadsplanekarta markerats med röd gränslinje. I överlåtelsen ingår icke något vattenområde. Det försålda området utgör del av i jordeboken upptagen fastighet Svanvik nr 2 (kronojord under enskild disposition). Säljaren garanterar att området icke besväras av in-teckningar av något slag.

§ 2.

Köpeskillingen för området i fråga — i dess helhet innehållande en areal av c:a 35 800 m² — utgör 93 000 kr och erlägges senast vid tillträdet, vilket skall äga rum den 14 mars 1954.

§ 3.

Kostnader för det försålda områdets avstyckning samt lagfartskostnader skola betalas av köparen, som jämväl svarar för andra kostnader, vilka före tillträdesdagen kunna komma att åläggas markägaren genom beslut av statlig eller kommunal myndighet.

§ 4.

Säljaren överlämnar till köparen vid köpeskillingens mottagande kvittet-rat köpebrev, samtliga arrendekontrakt samt de handlingar, som erfordras för styrkande av säljarens åtkomst av fastigheten.

§ 5.

Säljaren förbinder sig att icke avverka skog på området eller eljest vidtaga några förändringar med detsamma före tillträdesdagen.

§ 6.

Köparen förbinder sig att respektera de arrendeavtal, som kanalbolaget upprättat med arrendatorer av tomter inom det försålda området. Säljaren utgår ifrån att vid tomtförsäljningen inom området tomtarrendatorerna beredas tillfälle att förvärva sina respektive tomter.

Medgivande att framdraga ledningar av olika slag o. dyl., vilka lämnats utan att vara intagna i arrendekontrakten, skola av köparen jämväl respekteras.

§ 7.

Detta avtal skall av säljaren med särskild skrivelse underställas Kungl. Maj:t, vars stadfästelse härav utgör förutsättningen för avtalets giltighet.

Karlsborg den 24/9 1953.

Motala den 26/9 1953.

För Karlsborgs kommun:

För Göta Kanalbolag:

Richard Leijon *Carl-Axel Kindbom*

Carl Hamilton

Bilaga 2.

Avtal.

Mellan svenska staten genom Kungl. Järnvägsstyrelsen, här nedan kallad Statens Järnvägar, å ena sidan, samt Gävle stad genom dess drätselkammare, här nedan kallad staden, å andra sidan, träffas härigenom följande avtal angående reglering av bangårds- och spårförhållandena samt därmed sammanhängande markfrågor i Gävle; i tillämpliga delar i anslutning till § 7 i överenskommelsen den 2 mars 1947 med förstatligandeberedningen angående förstatligande av Gävle-Dala järnväg.

§ 1.

Detta avtal avser i huvudsak:

1. *dels* anordnande av ny gods- och rangerbangård å Näringen;
2. *dels* utvidgning av området för Centralstationen;
3. *dels* breddning av för järnvägsändamål avsedda områden mellan Dalagatan i norr och Waldenströmsgatan i söder;
4. *dels* anordnande av planskild korsning mellan järnväg och gata
 - a) i Nygatan;
 - b) i Kaserngatan;
 - c) i Staketgatans förlängning vid Näringen;
 - d) från Norra Kungsvägen till industriområdet å stadsägan 1434 m. fl.
5. *dels* anordnande av antingen planskild korsning mellan järnväg och väg vid Lexvall norr om vattenverket Helsan eller plankorsning vid lämplig plats norr om det planerade utdragsspåret vid Lexvall;
6. *dels* avstängning för gatutrafik i plan av
 - a) de två korsningarna i Ruddamsgatan (med huvudspår resp. hamnspår vid Näringen);
 - b) korsningen i Waldenströmsgatan;
 - c) korsningen i förlängningen av samfällda vägen litt. bo, sydväst om vattenverket Helsan;
 - d) korsningen vid Lexvall samt
 - e) den del av den gamla Hillevägen, som är belägen inom området C å här bifogade karta (bil. 1).
7. *dels* reglering av vissa kostnader i samband med genomförande av detta avtal;
8. *dels* de markbyten mellan Statens Järnvägar och staden, som erfordras för genomförande av de ändrade bangårds- och spåranläggningarna jämte reglering i samband därmed av vissa andra markfrågor; allt i huvudsaklig överensstämmelse med bifogad karta, *bil. 1 med tillhörande tablå, bil. 2* (textbilaga).

§ 2.

Mom. 1. Staden överlåter genom detta avtal till Statens Järnvägar med full äganderätt de å bifogade karta, *bil. 1*, med grön färg och bokstäverna A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M och N angivna markområdena, att av Statens Järnvägar tillträdas den 1 januari 1955.

Mom. 2. Staden överlåter vidare genom detta avtal till Statens Järnvägar med full äganderätt det å bifogade karta, *bil. 1*, med grön streckning och

bokstaven J angivna markområdet, att av Statens Järnvägar tillträdas fem år efter därav av Statens Järnvägar gjord framställning.

Mom. 3. Samtliga i denna paragraf angivna markområden överlätas av staden i det skick de vid tillträdet befinnas, med förbehållen rätt för staden och andra ägare av byggnader och anläggningar inom områdena att före områdenas avträdande borttaga å desamma befintliga, Statens Järnvägar ej tillhöriga byggnader och övriga anläggningar. Angående omläggning av inom områdena befintliga, staden tillhörande ledningar skall iakttas vad i § 8 särskilt stadgas.

§ 3.

Mom. 1. Statens Järnvägar överlåter genom detta avtal till staden med full äganderätt de å bifogade karta, *bil. 1*, med gul färg och bokstäverna O, P, Q, R, T, U, V, X, Y, Z, Å, Ä, AA, AB, AC, AD, AE, AF, AG och AH angivna markområdena att av staden tillträdas den 1 januari 1955.

Mom. 2. Statens Järnvägar överlåter vidare genom detta avtal till staden med full äganderätt de å bifogade karta, *bil. 1*, med gul streckning och bokstäverna S och Ö angivna markområdena att av staden tillträdas, när de icke längre erfordras för Statens Järnvägars behov, dock senast den 1 januari 1963.

Mom. 3. Samtliga i denna paragraf angivna markområden överlätas av Statens Järnvägar i det skick de vid tillträdet befinnas, med förbehållen rätt för Statens Järnvägar och andra ägare av byggnader, spår och övriga anläggningar inom områdena att före områdenas avträdande borttaga å desamma befintliga, staden ej tillhöriga byggnader, spår och övriga anläggningar med undantag av

a) befintliga byggnader å områdena T och Y, vilka ersättningsfritt skola disponeras av Statens Järnvägar, så länge de erfordras för Statens Järnvägars behov, dock längst till den 1 januari 1965;

b) Statens Järnvägars godsmagasin i inre hamnen, varom särskilt stadgas i §§ 5 och 9; samt

c) spåranordningar å området Ö i inre hamnen, varom särskilt stadgas i § 9.

Mom. 4. Statens Järnvägar överlåter till staden den rätt Statens Järnvägar må hava till de å bifogad karta, *bil. 1*, med gul kantfärg och bokstäverna AI och AJ angivna markområdena.

§ 4.

Parterna förbinda sig att fullfölja *dels* det mellan Gävle stad och Gävle-Dala Järnvägsaktiebolag den 25 juni och 21 juli 1941 träffade avtalet angående utförande av vägport under bangården vid Nynäs och övriga därmed sammanhängande frågor, *dels* det mellan Gävle stad och Ostkustbanans AB den 11 maj 1914 träffade avtalet angående Ostkustbanans framdragande genom staden och andra därmed sammanhängande frågor.

§ 5.

Särskild gottgörelse skall icke i anledning av de i paragraferna 2 och 3 omnämnda överlåtelserna utgå mellan kontrahenterna. Härvid undantages det å område Ö i inre hamnen (*bil. 1*) belägna, Statens Järnvägar tillhöriga godsmagasinet, varom särskilt stadgas i § 9 här nedan.

Intill dess de å ömse sidor överlåtna områdena tillträdas av den nye ägaren, äger förutvarande ägare utan någon inskränkning nyttja områdena och uppbära alla inkomster av desamma med skyldighet samtidigt att vidkännas alla för tiden intill tillträdesdagen belöpande skatter, utskylder och onera för områdena.

§ 6.

Vardera kontrahenten betalar kostnaderna för lagfart å de områden han genom detta avtal förvärvar samt kostnaderna för erforderliga avstyckningar och andra mätningsförrättningar å dessa områden.

§ 7.

Vardera kontrahenten garanterar att av honom överlåtten egendom icke beväras av penninginteckning, liksom parterna äro överens om att, i den mån så är möjligt, frigöra överlåtten egendom från eventuellt förefintliga andra intrång. Vid överlämnandet skola parterna förete gravationsbevis.

§ 8.

Mom. 1. Staden tillförsäkras rätt att inom de till Statens Järnvägar överlåtna områdena bibehålla sina befintliga ledningar av olika slag. Likaledes skall staden äga att på sin bekostnad framdraga nya ledningar inom såväl de nu upplåtta som övriga Statens Järnvägar tillhöriga områden, där så med hänsyn till befintliga eller planerade järnvägsanläggningar kan ske, under villkor att hinder eller fara för järnvägstrafiken icke därigenom uppstår. Staden skall lämna Statens Järnvägar ersättning för de kostnader Statens Järnvägar kan få vidkännas till följd av ledningsarbetenas utförande och ledningarnas befintlighet inom Statens Järnvägars områden, i den mån dessa ledningar icke avses betjäna Statens Järnvägar.

Mom. 2. Beträffande de ändringar eller förstärkningar av stadens inom järnvägsområdena befintliga ledningar, som till följd av blivande järnvägsanläggningars utförande bliva erforderliga, skola kostnadernas bestridande bli föremål för särskilda överenskommelser vid tidpunkten för respektive arbetens utförande. (Jämför avtalet med O. K. B. den 11 maj 1914.)

Statens Järnvägar och staden förbinda sig att planlägga och låta utföra sina arbeten på sådant sätt, att onödiga kostnader eller olägenheter icke härigenom åsamkas andra parten.

Mom. 3. Staden skall äga tillträde till järnvägsområdena för anläggning, tillsyn och underhåll av i denna paragraf innefattade ledningar. Staden är skyldig att härvid iakttaga de särskilda villkor och bestämmelser, som vederbörande banbefäl med hänsyn till trafiksäkerheten kan finna nödiga meddela. För skada, som vid utförandet av sådana arbeten inom järnvägsområdena kan genom järnvägsdriften tillfogas personal, vilken av staden användes för arbetenas utförande, är staden ansvarig.

§ 9.

Sedan nytt godsmagasin uppförts på Näringen och Statens Järnvägar även flyttat sin fraktstycke godsrorelse till det nya godsmagasinet, skall staden efter av staden gjord anmälan senast ett år efter det denna överflyttning ägt rum äga rätt inlösa byggnaden efter ett av särskild värderingsnämnd åsatt byggnadsvärde. Sagda nämnd skall bestå av tre personer, varav Statens Järnvägar och staden ha att utse vardera en och dessa gemensamt den tredje.

Skulle staden icke använda sig av denna rätt, äger Statens Järnvägar att av staden arrendera det område, varå godsmagasinet med lastbryggor och spår är beläget, och hava magasinet kvarliggande tills vidare, dock längst till den 1 januari 1973.

I den mån å området befintliga spårplaneringar bliva obehövlige för hamnändamål och för industri- eller magasinsspårförbindelser genom den nya bangårdens utbyggnad, skall Statens Järnvägar, om staden så kräver, i den ordning, varom överenskommelse parterna emellan kan träffas, borttaga desamma.

§ 10.

Mom. 1. I fråga om byggnadskostnaderna skall gälla att de för Statens Järnvägar avsedda nya anläggningarna bekostas helt av Statens Järnvägar.

Mom. 2. Kostnaderna för de planskilda korsningar och den alternativa plankorsning, som angivas i § 1, fjärde och femte *dels*-satserna, skola bestri-
das av staden. Parterna äro dock överens om att Statens Järnvägar skall bidra till kostnaderna med det efter 4 % räntefot beräknade kapitaliserade värdet av de driftskostnadsbesparingar, som Statens Järnvägar göra genom tillkomsten av planskilda korsningar.

Statens Järnvägar förklarar sig vidare villiga lämna sin medverkan till erhållande av tillstånd för utförande av dessa planskilda korsningar och i andra avseenden stödja stadens framställningar rörande dessa arbeten till andra statliga myndigheter.

Mom. 3. Beträffande erforderliga anordningar för åvattnets framförande till Holmkanalen förbi järnvägen och kostnaderna härför skall särskild överenskommelse träffas.

§ 11.

Mom. 1. Innan arbetet med de i § 10, mom. 2, nämnda korsningarna påbörjas, skall Statens Järnvägar beredas tillfälle avgiva yttrande över de för respektive korsningar uppgjorda huvudritningarna, varvid särskild överenskommelse skall upprättas mellan kontrahenterna angående anläggningarnas utförande och underhåll samt tidpunkt och förutsättningar för utgivande av Statens Järnvägars bidrag.

Mom. 2. Sedan planskilda gatukorsningar i

- a) Nygatan,
- b) Staketgatans förlängning vid Näringen och
- c) Kaserngatan

öppnats för trafik, äger Statens Järnvägar rätt att avstänga gatuplankorsningarna i respektive

- a) Ruddammsgatan mellan Stora och Lilla Esplanadgatorna,
- b) Ruddammsgatan över hamnspåren vid Näringen och
- c) Waldenströmsgatan.

Sedan korsning mellan järnväg och väg ordnats i enlighet med § 1, punkt 5, äger Statens Järnvägar rätt avstänga gatuplankorsningen vid Lexvall.

Statens Järnvägar skall jämväl äga rätt att efter närmare överenskommelse med staden avstänga vägkorsningen i förlängningen av samfällda vägen litt bo, sydväst om vattenverket Helsan, vid den tidpunkt, då den nya rangerbangårdens utbyggnad så kräver (jämför § 1, punkt 6 c).

Beträffande den del av gamla Hillevägen, som omförmäles under § 1, punkt 6 e, förbinder sig staden att vidtaga erforderliga åtgärder för att vägen skall kunna avstängas den 1 januari 1955.

Mom. 3. Staden skall likaledes beredas tillfälle avgiva yttrande över huvudritningar till större husbyggnader, vilkas utförande ankommer på Statens Järnvägar, och skall Statens Järnvägar vid ritningarnas fastställande taga den hänsyn till stadens önskemål, som Statens Järnvägar prövar utan oskälig kostnad eller olägenhet för Statens Järnvägar kan ske.

Mom. 4. Därest Statens Järnvägar utbygger Centralstationen mot väster, förbinder sig staden att vidtaga åtgärder för sådan stadsplaneändring, att kvarteret Skeppet utlägges till allmän platsmark. Parterna äro ense om att under förutsättning av sådan stadsplaneändring kostnaderna för inlösen i samband därmed av Sjömanskyrkan å kvarteret Skeppet delas mellan Statens Järnvägar och staden med hälften på vardera parten. Staden skall av Statens Järnvägar lämnas meddelande senast fem år före sådan utbyggnads påbörjande.

§ 12.

Staden förbinder sig att, när detta avtal blivit giltigt, snarast ingå till Kungl. Maj:t med framställning om fastställelse av sådan stadsplan eller sådan ändring i gällande stadsplan, som betingas av i detta avtal omhandlade järnvägsanläggningars utförande i enlighet med avtalet och därtill hörande bil. 1.

§ 13.

De avtalsslutande parterna avse, i den mån det är möjligt och ej annat kan befinnas påkallat med hänsyn till det ekonomiska och arbetsmarknads-läget, att arbetena skola igångsättas under år 1955, i den omfattning så är möjligt och parterna därom kunna enas.

§ 14.

Tvist angående tolkningen eller tillämpningen av i detta avtal eller i sam-band därmed stående rättsförhållanden skall, såvitt angår andra bestä-melser än sådana i § 8, mom. 3, innefattade, som hava avseende å trafik-säkerheten, avgöras av skiljemän enligt lag.

§ 15.

Har detta avtal icke blivit godkänt av stadsfullmäktige i Gävle före den 1 juli 1953 genom beslut, som vunnit laga kraft samt av Kungl. Maj:t före den 1 juli 1954, skall avtalet anses hava till alla delar förfallit.

Härav äro två likalydande exemplar upprättade och utväxlade.

Stockholm den 19 januari 1953.

Gävle den 7 januari 1953.

Kungl. Järnvägsstyrelsen

För Gävle stads drätselkammare

Erik Upmark

M. Henriksson

H. Sandström

Stig Cedergren

Egenhändiga namnteckningar bevittna:

Mary Branting

Greta Klasén

Till avtalet fogas följande *protokollsanteckningar*:

Beträffande § 10, mom. 2, sista stycket:

Staden förutsätter, att statsbidrag erhålles till dessa planskilda kors-ningar enligt gällande bestämmelser.

Beträffande spårområdet på Näringen:

Staden äger rätt att kostnadsfritt avhämta den matjord, som måste bort-tagas vid utläggande av spårområdet på Näringen, i den mån Statens Järn-vägar för egen del icke har behov därav och i den utsträckning så kan ske utan några som helst ökade kostnader för Statens Järnvägar eller menlig inverkan på järnvägsarbetets planemåls bedrivande.

Bilaga 3 a.

Avtal.

Mellan Kungl. järnvägsstyrelsen, här nedan kallad statens järnvägar, å ena, samt Malmö stad genom dess drätselkammares första avdelning, här nedan kallad staden, å andra sidan, har — för statens järnvägars del under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande och för stadens del under förbehåll av stadsfullmäktiges godkännande genom lagakraftvinnande beslut — träffats följande avtal.

§ 1.

Detta avtal, till vilket hör en karta, märkt Dkl. Malmö 24.9.53, över järnvägarna inom Malmö, syftar till upprivning av spår på sträckan Malmö V—Södervärn från en punkt omedelbart norr om Citadellsvägen till en punkt omedelbart sydost om Södra förstadsgatan samt borttagande av följande åtta plankorsningar, nämligen i Citadellsvägen, Malmöhusvägen, Kung Oscars väg, Regementsgatan, Kronborgs-, Roskilde- och Pildammsvägarna samt Södra förstadsgatan, ävensom till viss koncentration av järnvägsdriften inom stadens område.

§ 2.

För att uppnå i föregående paragraf omnämnda syften åtaga sig statens järnvägar att, på sätt å kartan markerats, indraga Ystadslinjen över Lundavägens station till Malmö C, varvid ytterligare ett huvudspår är avsett att anordnas utmed kontinentalbanan från trakten av Augustenborgsvägen till Malmö C.

Södervärn blir ändstation för järnvägstrafiken endast på linjesträckorna Södervärn—Falsterbo och Södervärn—Trelleborg. Så länge Södervärn är ändstation för någon av dessa linjer skall nuvarande del av Ystadslinjen utmed Lönngatan från Poppelgatan fram till Södervärn kvarligga för att möjliggöra vagnöverföringar och lokgångar mellan Södervärn och övriga Malmöstationer. Detta vagnöverföringsspår skall dock borttagas på sträckan Poppelgatan—kontinentalbanan, om staden på sin bekostnad som ersättning härför låter utlägga ett nytt vagnöverföringsspår utmed Ystadslinjens nya huvudspår, på sätt markerats på kartan.

Parterna äro eniga om att nuvarande vägport i Augustenborgsvägen skall slopas i samband med Ystadslinjens inledande.

§ 3.

Såsom bidrag till de ban- och bangårdsarbeten, som måste utföras vid stationerna Malmö C, Lundavägen, Södervärn och Hindby med mellanliggande sträckor, förbinder sig staden att till statens järnvägar erlægga 1,7 milj. kronor.

Beloppet skall av staden erläggas samma dag som trafiken på bandelen Malmö V—Södervärn nedlägges. Det förutsättes att staden i god tid, minst tre månader i förväg, underrättas.

Om i § 2 första stycket omförmålt huvudspår icke skulle vara helt eller i det närmaste färdigställt för ordinarie trafik inom två år efter det trafiken på bandelen Malmö V—Södervärn nedlagts, skall återbetalning ske av skälig del av stadens bidrag och förhandlingar om återbetalningens storlek upptagas mellan parterna.

§ 4.

Efter omläggningen av Ystadsbanan utgöras dess stationer inom staden av Malmö C, Lundavägen och Hindby.

Staden kommer att så ordna sina buss- och spårvägslinjer, att resande kunna utan svårighet nå från Malmö C till Södervärns station och vice versa, ävensom att söka underlättla omstigning för resande med Ystadsbanan vid Hindby station.

§ 5.

Staden skall eftersträva att, när så erfordras, i från järnvägen skilda plan framdraga alla gator, som nu korsa järnvägslinjen mellan Lundavägen och Lönnngatan, i den mån plankorsningarna icke på annat sätt skola försvinna. Till stadens kostnader för dessa planskilda korsningar med tillhörande tillfartsvägar, ändringar av bananordningar samt i övrigt spår- och gatuarbeten av alla slag, som erfordras för planskildhetens genomförande, erhåller staden av statens järnvägar bidrag med det efter 4 % kapitaliserade värdet av de driftskostnadsbesparingar, som statens järnvägar beräknas göra genom tillkomsten av varje särskild planskild korsning. Genom detta avtal regleras icke stadens möjligheter till andra bidrag av statsmedel än från statens järnvägar.

Skulle icke dylika planskilda korsningar kunna genomföras innan det i § 2 första stycket omförmälda huvudspåret anordnas mellan Augustenborg och Lundavägens station, skola statens järnvägar vara oförhindrade att utlägga det nya spåret med bibehållande av nuvarande plankorsningar. Staden skall härvid vara skyldig att bestrida kostnaderna för den utökning, om- eller nybyggnad av vid dessa plankorsningar befintliga eller behövlige vägskyddsanläggningar, vilken av parterna gemensamt prövas erforderlig i varje särskilt fall. Blivande fällbomsanläggning i Industrigatan inbegripes dock icke i bestämmelserna i denna paragraf.

Innan arbete med planskild korsning påbörjas, skall överenskommelse i varje särskilt fall upprättas mellan kontrahenterna angående anläggningarnas utförande och underhåll. Utgivandet av statens järnvägars bidrag skall ske så snart planfri korsning så färdigställt, att järnvägsspåren lagts i definitivt läge och järnvägstrafiken kan framgå i från gatutrafiken skilt plan.

§ 6.

Staden skall beredas tillfälle avgiva yttrande över de plattform- och ev. husbyggnadsarbeten vid Malmö C, vilka föranledas av detta avtal. Utförandet av dessa arbeten, vilka förutsättas äga rum inom område, vartill statens järnvägar hava dispositionsrätt, ankommer på statens järnvägar, som skola vid ritningarnas fastställande taga den hänsyn till stadens önskemål, som prövas möjlig utan oskäligen kostnad eller olägenhet för statens järnvägar.

§ 7.

Rivning av spåret Malmö V—Södervärn enligt § 1 med tillhörande vägskyddsanordningar m. m. skall utföras av statens järnvägar, varvid frigjord vägskyddsmateriel tillfaller statens järnvägar med undantag av sådan fällbomsutrustning, som bäst lämpar sig för uppsättning i korsningen av vagnöverföringsspåret och Grängesbergsgatan, på vilken plats fällbommar på stadens bekostnad skola uppsättas av statens järnvägar, efter det trafiken upphört på spåret Malmö V—Södervärn. Staden åtager sig att ombesörja och bekosta upptagning av gatubeläggningen vid plankorsningarna på sträckan Malmö V—Södervärn i den omfattning, som järnvägsspårets borttagande kräver, ävensom efterföljande iståndsättande av gatorna samt utläggande av Grängesbergsgatan inom spårområdet.

§ 8.

I särskilt avtal regleras överlåtelse på staden av den utav statens järnvägar ägda mark, som frigöres genom rivning av spåret Malmö V—Södervärn enligt § 1, ävensom förvärv för statens järnvägar av den mark, som erfordras för Ystadsbanans inledande via Lundavägen till Malmö C. Skulle expropriationsförfarande behöva användas för förvärv av mark, som nu icke är i stadens ägo, ankommer det på statens järnvägar, om så av staden påkallas, att på stadens bekostnad söka genomföra expropriationen.

§ 9.

Staden förbinder sig att, när detta avtal blivit giltigt, antaga förslag till sådan ändring av gällande stadsplan, som kan erfordras för inledandet av Ystadsbanan till Malmö C.

Statens järnvägar å sin sida förbinda sig att sedan trafiken mellan Malmö V och Södervärn helt nedlagts medverka till sådan ändring av gällande stadsplan, att det från järnvägsanläggningar frigjorda, statens järnvägar tillhöriga området i stadsplanen redovisas för annat ändamål än järnvägsändamål.

§ 10.

De avtalsslutande parterna avse att, i den mån det är möjligt, arbetena skola igångsättas under år 1954 och så bedrivs, att järnvägstrafiken mellan Malmö V och Södervärn skall kunna nedläggas den 10 juni 1955.

§ 11.

Twist angående tolkningen och tillämpningen av detta avtal eller i samband därmed stående rättsförhållanden skall avgöras av skiljemän enligt lag.

§ 12.

Har icke detta avtal blivit godkänt före den 1 januari 1954 av stadsfullmäktige i Malmö och före den 1 juli 1954 av Kungl. Maj:t, skall avtalet anses hava till alla delar förfallit.

Av detta avtal äro tvenne lika lydande exemplar upprättade och utväxlade.

Stockholm den 9.11.1953

Malmö den 4.11.1953

Kungl. Järnvägsstyrelsen:

Erik Upmark

H. Sandström

För Malmö stad,
på Drätselkammarens första
avdelnings vägnar:

Oscar Stenberg

Gösta Jakobsson Thorild Dahlgren

Bengt Holming

Bilaga 3 b.

I anslutning till mellan Kungl. järnvägsstyrelsen samt Malmö stad föreliggande avtal bl. a. om slopande av Malmö V såsom slutstation för tågen på Ystadsbanan m. m. och om Ystadsbanans inledande till Malmö C har mellan Svenska Staten genom berörda styrelse, här nedan kallad Statens järnvägar, å ena, samt nämnda stad genom dess drätselkammarers tredje avdelning, härnedan kallad staden, å andra sidan, — för Statens järnvägars del under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande och för stadens del under förbehåll av stadsfullmäktiges godkännande genom lagakraftvinnande beslut — träffats följande

Avtal.

1. Statens järnvägar överlåta till staden med full äganderätt utan lösen dels de områden om tillhoppa ca 29 900 m² av stadsägan Järnväg 4 (del av Malmö—Ystads järnväg) i Malmö, som å närslutna kartbilagor nr 1 och nr 2, äro markerade med röd färg, dels stadsägan nr 123 om 463,9 m² i Södra Förstaden i Malmö, som å kartbilagan nr 1 är utmärkt med brun färg, och dels de områden om tillhoppa ca 1 500 m² av stadsägan Järnväg 1 (del av Malmö-Kontinentens järnväg) i Malmö, vilka å kartbilagan nr 2 äro angivna med gul färg.

2. Staden överlåter till Statens järnvägar med full äganderätt utan lösen å kartbilagan nr 2 med blå färg markerade områden om tillhoppa ca 16 600 m² av dels stadsägorna nr 7, 8, 9, nr 16, nr 17 och nr 18, områdena 104, 110 och 112 i stadsägan nr 104, 110, 111, 112, 113, 114, område 312 i stadsägan nr 311, 312, område 313 i stadsägan nr 313, 314, område 316 i stadsägan nr 315, 316 och stadsägorna nr 463 och nr 479, allt i stadsdelen Rosengård, dels stadsägorna nr 141, nr 142 och nr 143 i Mellersta Förstaden och dels Celsiusgatan, allt i Malmö.

3. Staden förbinder sig att genomföra förvärv av ca 280 m² av stadsägan nr 349, ca 440 m² av stadsägan nr 350 B och respektive ca 230 m² och ca 60 m² av tomterna respektive nr 2 och nr 3 i kv. nr 41 Aklejan, allt i stadsdelen Rosengård i Malmö, och, sedan förvärvet utförts, med full äganderätt utan lösen till Statens järnvägar överlåta den sålunda förvärvade marken, som å kartbilagan nr 2 är utmärkt med blå skraffering.

4. För den merareal, staden erhåller i jämförelse med vad staden lämnar och enligt ovan skall lämna, överlåter staden till Statens järnvägar med full äganderätt utan lösen stadsägorna nr 71 om ca 1 300 m² och nr 391 om ca 13 000 m², båda i Östra Förstaden i Malmö, vilka fastigheter framgå av närslutna kartbilaga nr 3.

5. Statens järnvägar fråntråda den nyttjanderätt, vilken genom Kungl. Maj:ts nådiga brev den 7 april 1876 och den 13 juli 1883 avgiftsfritt upplåtits till Malmö—Ystads järnvägsaktiebolag och avsåg för järnvägsanläggningen erforderligt i Kronans ägo då varande område. Detta område, som numera tillhör staden på grund av tilläggsöverenskommelse den 22 april 1896 och den 25 juni 1897 mellan Kungl. Maj:t och Kronan samt staden, är som ägofigur å av förste lantmätaren G. Gustafsson år 1878 upprättade karta över Malmö Citadell betecknat med nr 60. Området, som numera ingår i be-

rörda stadsägan Järnväg 4, är å kartbilagan nr 1 utmärkt med röd färg och svart skraffering. Frånträdandet av nyttjanderätten sker samma dag, staden enligt vad nedan sägs tillträder de till staden överlätna områdena.

6. I överlåtelsen till staden ingår ej det å bandelen Malmö V—Södervärn befintliga spåret med tillhörande vägskyddsanordningar. Ej heller ingår i överlåtelsen den å berörda stadsägan nr 123 i Södra Förstaden befintliga byggnaden, vilken tillhör en arrendator. Överlåtelsen omfattar däremot å överlätna områdena i övrigt befintliga byggnader och övriga anläggningar.

Till Statens järnvägar överlätna eller till överlåtelse avsedda områden skola överlämnas fria från byggnader.

7. De till Statens järnvägar överlätna områdena, som överlämnas fria från inteckningar och obesvärade av nyttjanderättsavtal, skola tillträdas så snart detta avtal godkänts av Kungl. Maj:t samt av stadsfullmäktige i Malmö genom lagakraftvunnet beslut, dock tidigast den 1 juli 1954. De områden, som av staden först måste förvärfvas innan överlåtelse till Statens järnvägar sker, skola överlämnas fria från inteckningar och obesvärade av nyttjanderättsavtal och skola av Statens järnvägar tillträdas den 1 april 1955. Sker stadens förvärfv och tillträde av sistnämnda områden tidigare, skall Statens järnvägars tillträde i motsvarande mån framflyttas.

De till staden överlätna områdena, som överlämnas fria från inteckningar men besvärade av nyttjanderätter, skall staden tillträda tre månader efter det Ystadsbanans tåg inlets via Lundavägen till Malmö C. Vid tillträdet skola Statens järnvägar ha verkställt rivning och borttagande av spåret Malmö V—Södervärn med tillhörande vägskyddsanordningar.

8. Statens järnvägar åtaga sig att samtidigt med det nya huvudspårets anordnande låta utlägga det vagnöverföringsspår, vars läge framgår av vidfogade kartbilaga nr 4, och, sedan så skett, samtidigt med rivningen i övrigt låta riva och borttaga den mellan Poppelgatan och kontinentalbanan nu befintliga delen av Ystadsbanan (inkl. vägskyddsanordningar).

I ersättning för det nya vagnöverföringsspåret samt rivningen och borttagandet av sistnämnda handel förbinder sig staden att till Statens järnvägar erlægga ett belopp, motsvarande Statens järnvägars självkostnader därför med avdrag för värdet av vid rivningen frigjord materiel, vilken skall tillfalla Statens järnvägar. Beloppet, som för närvarande beräknas till 55 000 kronor, skall staden erlægga samma dag som vagnöverföringstrafiken å nuvarande bandelen mellan Poppelgatan och kontinentalbanan nedlägges. Det förutsättes, att staden i god tid underrättas om nedläggandet.

9. Statens järnvägar åga rätt att uppbära från de till staden överlätna områdena utgående avkastning, som avser tiden intill dagen för stadens tillträde av områdena.

Staden åger rätt att uppbära från de till Statens järnvägar överlätna områdena utgående avkastning, som avser tiden intill dagen för tillträdet för Statens järnvägar till dessa områden.

10. För de till staden överlätna områdena, som särskilt för sig taxerade, utgående skatter fullgöras av staden, för så vitt de belöpa å tiden från och med dagen för stadens tillträde av desamma. De onera, som avse samma områden, fullgöras av staden, i vad de belöpa å tiden från och med sistnämnda dag.

För de till Statens järnvägar överlätna eller till överlåtelse avsedda områdena som särskilt för sig taxerade, utgående skatter fullgöras av Statens järnvägar i vad de belöpa å tiden från och med dagen för Statens järnvägars tillträde av områdena. De onera, som avse dessa områden, fullgöras av Statens järnvägar, i vad de belöpa å tiden från och med sistberörda dag.

11. Statens järnvägar ha att vidkännas kostnader för avstycknings-, mät-

nings- och lagfartsåtgärder, avseende de till Statens järnvägar överlåtna eller till överlåtelse avsedda områdena, medan staden har att betala dylika kostnader i vad avser de till staden överlåtna områdena.

12. Har icke detta avtal blivit godkänt före den 1 januari 1954 av stadsfullmäktige i Malmö och före den 1 juli 1954 av Kungl. Maj:t och har staden icke före sistnämnda dag genom Statens järnvägars försorg från vederbörande myndighet erhållit skriftligt meddelande, att Kungl. Maj:t fastställt av stadsplanechefen i Malmö den 30 september 1953 upprättat förslag till ändring av stadsplanen för kvarteren nr 40 Såningsmannen och nr 41 Aklejan, båda i stadsdelen Rosengård i Malmö, skall avtalet anses hava till alla delar förfallit.

Av detta avtal äro två likalydande exemplar upprättade och utväxlade.

Stockholm den 14 november 1953.

Malmö den 9 november 1953.

Kungl. Järnvägsstyrelsen

Erik Upmark.

H. Sandström.

För Malmö stad,
dess drätselkammars tredje
avdelning

Eric Svenning.

Gösta Cronholm. Algot Nilsson.
/Wiking Nilsson.

Bevittnas:

A. Forsberg. Edmund Hansson.

Bilaga 4.

Avtal.

Mellan Kungl. Vattenfallsstyrelsen, nedan kallad styrelsen, för Kungl. Maj:t och Kronan, å ena, och Holmsunds Aktiebolag, Kramfors Aktiebolag samt Munksunds Aktiebolag, nedan kallade bolagen, å andra sidan, har följande avtal träffats om byte av vattenkraft inom vissa delar av Stora och Lilla Lule älvar, Skellefte älv, Vindelälven, Ume älv, Sjougdälven, Fjällsjöälven, Rörströmsälven samt Vängelälven.

1 §.

Bolagen överlåta till styrelsen all bolagen ävensom *dels* Stiftelsen för beredande av pension eller understöd åt hos Holmsunds Aktiebolag anställda, *dels* och Pensionsstiftelsen för befattningshavare hos Kramfors Aktiebolag — nedan kallade stiftelserna — tillhörig vatten- och fiskerätt i

a) Stora Lule älv inom byarna Kuouka och Porsi samt inom Vuollerims, Norrviks och Storbackens skifteslag,

b) Lilla Lule älv mellan Vaikijaur och utloppet i Stora Lule älv,

c) Skellefte älv inom Sandfors skifteslag,

d) Vindelälven mellan Storvindeln och utloppet i Ume älv,

e) Ume älv *dels* mellan Storuman och Rusforsens fot ned till höjden 252 m. ö. h., nämnda höjd räknad vid dammen för ett blivande kraftverk vid Bålforsen, *dels* mellan Tannselet och Lillsele bys nedströmsgräns,

f) Fjällsjöälven mellan Hotingsjön och Kilforsens kraftverks dämningsområde,

g) Rörströmsälven mellan Ormsjön och utloppet i Bodumsjön samt

h) Vängelälven mellan Sporrjön och utloppet i Fjällsjöälven.

I överlåtelsen ingå icke bolagen och stiftelserna tillhöriga andelar i Jokkmokks sockenallmännings mark- och vattenområden jämte fiske.

§ 2.

Styrelsen överlåter till bolagen

a) all Kronan tillkommande vatten- och fiskerätt *dels* i Ume älv mellan Rusforsens fot — från den i § 1 e) angivna höjden — och Hällforsen, *dels* i Sjougdälven, samt

b) den Lycksele kyrkoherdeboställe nu tillkommande vatten- och fiskerätt i Hällforsen, som kan komma att förvärfvas av styrelsen.

Såsom mellanlikvid skall styrelsen dessutom så snart detta avtal blivit av Kungl. Maj:t godkänt till Kramfors AB erlægga ett belopp av en million (1 000 000) kronor.

§ 3.

Bytet enligt §§ 1 och 2 sker genom nedan i §§ 4—6 och 10 angivna äganderättsöverlåtelser samt genom i §§ 7—9 angivna och i § 11 förutsatta servitutsupplåtelser.

§ 4.

Holmsunds AB överlåter:

1) ett område av Grundfors¹ i Lycksele socken med all till denna fastighet hörande vatten- och fiskerätt i Vindelälven jämte fastighetens andel i samfällda områden vid älven, samt

2) ett område av Björksele 3¹ i Lycksele socken med all till denna fastighet hörande vatten- och fiskerätt i Vindelälven jämte fastighetens andel i samfällda områden vid älven.

§ 5.

Kramfors AB överlåter:

1) ett område av Persbacka 1¹ i Jokkmokks socken med all till denna fastighet hörande vatten- och fiskerätt i Lilla Lule älv jämte fastighetens andel i samfällda områden vid älven,

2) ett område av Jansjö 2⁴⁰ i Fjällsjö socken med all till denna fastighet hörande vatten- och fiskerätt i Fjällsjöälven ävensom fastighetens andel i samfällda områden vid älven,

3) ett område av Orrnäs 4⁹ i Bodums socken med all till denna fastighet hörande vatten- och fiskerätt i Fjällsjöälven jämte fastighetens andel i samfällda områden vid älven,

4) ett område av Bosundet 1² i Bodums socken med all till denna fastighet hörande vatten- och fiskerätt i Fjällsjöälven jämte fastighetens andel i samfällda områden vid älven,

5) fastigheten Norrnäs 1¹⁷ i Bodums socken,

6) ett område av Bölen 2¹³ i Bodums socken med all till denna fastighet hörande vatten- och fiskerätt i Rörströmsälven jämte fastighetens andel i samfällda områden vid älven,

7) ett område av Sund 1² i Bodums socken med all till denna fastighet hörande vatten- och fiskerätt i Rörströmsälven jämte fastighetens andel i samfällda områden vid älven,

8) ett område av Bonäset med Malmön 1² i Fjällsjö socken med all till denna fastighet hörande vatten- och fiskerätt i Vängelälven jämte fastighetens andel i samfällda områden vid älven samt

9) ett område av Storhöjden 1⁸ i Ströms socken med all till denna fastighet hörande vatten- och fiskerätt i Vängelälven jämte fastighetens andel i samfällda områden vid älven.

§ 6.

Munksunds AB överlåter:

fastigheterna Sandfors 1¹², 1¹³ och 1¹⁴ i Malå socken med skyldighet för styrelsen att respektera den rätt till dessa fastigheter, som tillkommer ägarerna av Sandfors 1³, 1⁴ och 1⁶ enligt köpehandling den 21 januari 1942.

§ 7.

Holmsunds AB upplåter som servitut för all framtid:

1) till förmån för Sandsele 3⁵¹ i Sorsele socken rätt att för tillgodogörande av den till Sapetnäs 1⁵ och 1⁷, Torvikssele 1⁴ och 1⁸ samt Fredriksborg 1³ hörande vattenkraften i Vindelälven fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven,

2) till förmån för Råstrand 1⁴⁶, 1⁴⁷ och 5² i Sorsele socken rätt att för tillgodogörande av den till Gargnäs 5¹, Källbäck 1², Hednäs 1⁷ i Sorsele socken samt Harrbosele 1³ i Lycksele socken hörande vattenkraften i Vindelälven fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven,

3) till förmån för det under 1) i § 4 omnämnda området av Grundfors 1¹ i Lycksele socken rätt att för tillgodogörande av den till Vindelgransle 6¹, Forsheden 1³ och Zefansvik 1³ hörande vattenkraften i Vindelälven fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven,

4) till förmån för Vormsele 3² i Lycksele socken rätt att för tillgodogörande av den till Vormsele 6¹, Ruskträsk 1⁸ och Älgås 1³ hörande vattenkraften i Vindelälven fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven,

5) till förmån för Mårdsele 1⁴⁶ och 1⁴⁸ i Lycksele socken rätt att för tillgodogörande av den till Rusksele 2¹² och Lillå 1⁷ hörande vattenkraften i Vindelälven fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven,

6) till förmån för Ekorrsele 4¹ i Degerfors socken rätt att för tillgodogörande av den till Maltbränna 1³, Kvarnsele 1¹, Åmsele 2³⁷, Björkträsk 1², Arvlund 1³, Ekorrsele 1⁷, 2¹² och 2¹⁷ samt Ekorrhund 1⁵ och 1¹⁹ hörande vattenkraften i Vindelälven fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven,

7) till förmån för Degerfors 2⁵⁹ och 2⁶⁰ i Degerfors socken rätt att för tillgodogörande av den till Hjuken 1⁸, 6²⁴, 6³⁰ och 6⁵³, Hjukstjälen 1³⁵ och 1⁴² samt Degerfors 4⁴ hörande vattenkraften i Vindelälven fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven,

8) till förmån för Luspholm 1² i Stensele socken rätt att för tillgodogörande av den till Luspen 9¹ hörande vattenkraften i Ume älv fritt förfoga över sagda fastighet tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven,

9) till förmån för Grundfors 1¹⁷ i Stensele socken rätt att för tillgodogörande av den till Barsele 5¹ samt Grundfors 1¹¹, 1¹² och 1¹⁵ hörande vattenkraften i Ume älv fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven,

10) till förmån för Kattisavan 2²³ och 2²⁴ i Lycksele socken rätt att för tillgodogörande av den till Åskilje 1⁵⁸ i Stensele socken samt Bäcknäs 1¹⁰, Rusele 1², Medelås 1⁴⁴, Kattisavan 8¹ och Umgransele 4¹ i Lycksele socken hörande vattenkraften i Ume älv fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven samt

11) till förmån för Tuggensele 1¹⁵ i Lycksele socken rätt att för tillgodogörande av den till Norrás 1³, Holmsunds AB tillhöriga 1/4 av Tuggensele 2²⁴, Tuggensele 7¹ i Lycksele socken samt Lillsele 1⁴, 1⁶ och 1⁷ i Degerfors socken hörande vattenkraften i Ume älv fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven.

§ 8.

Kramfors AB upplåter som servitut för all framtid:

1) till förmån för Porsifallet 1¹ i Jokkmokks socken rätt att för tillgodogörande av den till Porsi 4¹, Porsiedet 1¹, Stareberg eller Pellokis 1¹, Högudden 1¹, Vuollerim 5¹ och 6¹, Norrvik 1¹, Norrstrand 1¹, Station 1¹, Storbacken 1¹, Lagnäsån 1¹, Kronidan 1¹ samt Jämnäs 1¹ hörande vattenkraften i Stora och Lilla Lule älvar fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älvarna,

2) till förmån för det under 1) i § 5 omnämnda området av Persbacka 1¹ i Jokkmokks socken rätt att för tillgodogörande av den till Mattisudden 2⁶, 3⁹ och 5² hörande vattenkraften i Lilla Lule älv fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven,

3) till förmån för Pajerim 1¹² och 3¹⁰ i Jokkmokks socken rätt att för tillgodogörande av den till Pajerim 4¹ hörande vattenkraften i Lilla Lule älv fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven,

4) till förmån för Kattisavan 2²³ och 2²⁴ i Lycksele socken rätt att för tillgodogörande av den till Pausele 1²⁶ och 1²⁸ samt Trevnaden 1⁴, 1¹³, 1¹⁵ och 1¹⁷ hörande vattenkraften i Ume älv fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven,

5) till förmån för Silsjönäs 1⁴¹ i Fjällsjö socken rätt att för tillgodogörande av den till Norredsta 1⁴⁸ och Silsjönäs 1¹⁶ hörande vattenkraften i Fjällsjöälven fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven,

6) till förmån för Sunnansjö 4²¹ i Fjällsjö socken rätt att för tillgodogörande av den till Sil 2²¹ samt Sunnansjö 1⁸, 2³, 3⁵ och 4² hörande vattenkraften i Fjällsjöälven fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven,

7) till förmån för det under 3) i § 5 omnämnda området av Orrnäs 4⁹ i Bodums socken rätt att för tillgodogörande av den till Orrnäs 3⁸ och 5⁹ hörande vattenkraften i Fjällsjöälven fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven,

8) till förmån för det under 4) i § 5 omnämnda området av Bosundet 1² i Bodums socken rätt att för tillgodogörande av den till Bosundet 1³ hörande vattenkraften i Fjällsjöälven fritt förfoga över sagda fastighet tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven,

9) till förmån för Norrnäs 1¹⁷ i Bodums socken rätt att för tillgodogörande av den till Norrnäs 1¹⁰ och 1¹⁸ hörande vattenkraften i Rörströmsälven fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven,

10) till förmån för det under 7) i § 5 omnämnda området av Sund 1² i Bodums socken rätt att för tillgodogörande av den till Flyn 1⁸, 1¹⁰ och 1³⁶ hörande vattenkraften i Rörströmsälven fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven,

11) till förmån för från Arksjö 2⁷ och 2⁸ i Dorotea socken avstyckade områden rätt att för tillgodogörande av den till Arksjö 1⁴ och Sörstrand 1² hörande vattenkraften i Rörströmsälven fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven,

12) till förmån för Bofors 1³⁵—1³⁷, 1³⁸—1⁴¹ i Ramsele socken rätt att för tillgodogörande av den till Bofors 1¹⁷, 1²¹ samt Vängel 1⁷ och 2¹¹ i Fjällsjö socken samt Sörånäset 1⁸ i Ramsele socken hörande vattenkraften i Vängelälven fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven,

13) till förmån för det under 8) i § 5 omnämnda området av Bonäset med Malmön 1² i Fjällsjö socken rätt att för tillgodogörande av den till Siksele 1⁶—1¹³ hörande vattenkraften i Vängelälven fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven samt

14) till förmån för det under 9) i § 5 omnämnda området av Storhöjden 1⁸ i Ströms socken rätt att för tillgodogörande av den till Texan 1⁷, 1⁸, 1¹⁰, 2⁸ samt 2¹⁰ hörande vattenkraften i Vängelälven fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven.

§ 9.

Munksunds AB upplåter som servitut för all framtid:

1) till förmån för Porsifallet 1¹ i Jokkmokks socken rätt att för tillgodogörande av den till Kuouka 1⁴¹, Porsiforsen 1¹ och Älvnäset 1¹ hörande vattenkraften i Stora och Lilla Lule älvar fritt förfoga över sagda fastigheter tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älvarna samt

2) till förmån för det under 1) i § 5 omnämnda området av Persbacka 1¹ i Jokkmokks socken rätt att för tillgodogörande av den till Mattisudden 10¹ hörande vattenkraften i Lilla Lule älv fritt förfoga över sagda fastighet tillhörande skiftade eller samfällda vattenområden jämte fiske i älven.

§ 10.

Styrelsen överlåter till bolagen:

1) fastigheterna Granfors 1⁸—1¹⁰, Brännland 1²¹—1²⁵ samt Betsle 1³ och 1⁴⁰—1⁴⁶, alla i Lycksele socken, samt

2) ett område av vardera kronoparkerna Lyckan och Skovelliden i Lycksele socken med all till dessa kronoparker hörande vatten- och fiskerätt i Ume älv,

att av bolagen ägas

till 53 procent av Holmsunds AB

till 40 procent av Kramfors AB

till 7 procent av Munksunds AB

Vidare överlåter styrelsen till Kramfors AB ett område av Bastunäs 1¹ i Frostvikens socken med all till denna fastighet hörande vatten- och fiskerätt i Sjougdälven jämte fastighetens andel i samfällda områden vid älven.

§ 11.

Holmsunds AB och Kramfors AB förbinda sig att till komplettering av sina överlåtelser och upplåtelser enligt §§ 4, 5, 7 och 8 utan kostnad för styrelsen och till förmån för av styrelsen anvisade fastigheter anskaffa servitutsupplåtelser av den till följande fastigheter hörande vatten- och fiskerätten i de av detta avtal berörda älvarna, nämligen fastigheten Kattisavan 1¹⁸ i Lycksele socken ävensom stiftelserna tillhöriga fastigheterna Kattisavan 3²², 3²³ och 3²⁴, Trevnaden 1⁷, Norrvik 1², Rusele 2¹⁰ och 4⁷, Fikengård 1¹³ och 1¹⁴ samt Vormsele 1¹⁷, alla i Lycksele socken, Forsvall 1¹ i Sorsele socken, Baggböle 3², 3⁴ och 4¹ i Degerfors socken, Stensele 1²⁷ samt Åskilje 2¹⁸ och 2²⁰ i Stensele socken, Silsjönäs 1³ i Fjällsjö socken, Norrnäs 1²⁹—1³¹ och Orrnäs 3³⁶ i Bodums socken och Texan 1¹² i Ströms socken.

§ 12.

Styrelsen förbinder sig att snarast söka förvärva samt till Holmsunds AB utan ersättning överlåta den Lycksele kyrkoherdeboställe tillhöriga vatten- och fiskerätten i Hällforsen.

Skulle vederlaget till kyrkoherdebostället bestämmas att till någon del utgå i form av frikraft, skall Holmsunds AB vid överlåtelse till bolaget övertaga kraftleveransskyldigheten mot det att styrelsen till bolaget erlägger ett belopp, motsvarande det värde frikraften åsatts vid styrelsens förvärv av ifrågakvarande vattenkraft, dock minst 2 500 kronor per kilowatt.

Holmsunds AB medgiver för egen del samt förbinder sig att anskaffa Lycksele Kraft AB:s medgivande för styrelsen att med blivande damm över Tuggenforsen verkställa dämning vid dammen till höjden 204 m ö. h.

För den genom sagda dämning tillgodogjorda, Holmsunds AB och Lycksele Kraft AB tillhöriga vattenkraften och för genom dämningen eventuellt uppkommande skada å Hällforsen skall styrelsen — under förutsättning att kyrkoherdeboställets ovan angivna vatten- och fiskerätt av styrelsen överlåtes till Holmsunds AB — icke vara skyldig att utgiva ersättning i vidare mån än att styrelsen, under tiden från dämningens påbörjande intill dess ytterligare vattenkraft i Hällforsen utöver den nu utbyggda eller vattenkraft i Bålforsen utbyggets, skall tillhandahålla Lycksele Kraft AB fyll-

nadskraft, motsvarande den genom dämningen förorsakade minskningen av kraftproduktionen i bolagets nuvarande kraftverk i Hällforsen.

Därest överlåtelse från styrelsen till Holmsunds AB av kyrkoherdeboställets vatten- och fiskerätt icke skulle komma till stånd, skall styrelsen vara skyldig att från och med den dag, då blivande kraftverk i Tuggenforsen tages i normal drift, tillhandahålla Lycksele Kraft AB ersättningskraft, motsvarande den sagda bolag tillhöriga genom dämning med Tuggenforsdammen indämda fallhöjden. Kan överenskommelse icke träffas om uttagningskostnaden för ersättningskraften och om ersättningen för den genom dämningen eventuellt uppkommande skadan å Hällforsen, skola dessa frågor hänskjutas till avgörande enligt vattenlagen. Under tiden mellan påbörjandet av dämningen med Tuggenforsdammen och ersättningskraftleveransens påbörjande skall styrelsen utan ersättning tillhandahålla Lycksele Kraft AB fylnadskraft, motsvarande den genom dämningen förorsakade minskningen av kraftproduktionen i då befintligt kraftverk i Hällforsen.

§ 13.

Styrelsen medger, att bolagen eller deras rättsinnehavare med blivande damm över Bålforsen utan ersättning för därigenom tillgodogjord styrelsen tillhörig fallhöjd eller därigenom eventuellt uppkommande skada å ovanför liggande strömfall må verkställa dämning vid dammen till höjden 252,0 m. ö. h.

§ 14.

De områden, som enligt §§ 4, 5 och 10 överlåtas, skola avstyckas från respektive stamfastighet och omfatta, förutom samtliga stamfastigheten tillhöriga vattenområden i vederbörande älv, därinom belägna holmar ävensom de delar av stranden, som ligga nedom vegetationslinjen.

Erfordras för respektive avstycknings genomförande mindre jämkningar av vad enligt första stycket överenskommits, skola kontrahenterna medverka därtill.

Därest i något fall hinder skulle möta för avstyckning av område med åtföljande rättigheter, som överlåtes enligt detta avtal, förbinda sig kontrahenterna att medverka till att dylik överlåtelse utbytes mot upplåtelse med servitutsrätt.

§ 15.

Stamfastigheternas nuvarande och blivande ägare skola ha fritt tillträde till respektive älv ävensom rätt att där ha nödiga båt- och vältplatser samt platser för tvätt och vattning av kreatur.

Den i föregående stycke angivna rätten är ett servitut, vilket i den mån det icke tillägges stamfastigheten vid avstyckningsförrättningen, må intecknas i respektive avstyckningslott.

Stamfastigheternas ävensom — vid servitutsupplåtelse — de tjänande fastigheternas nuvarande och blivande ägare skola ha rätt att fiska i den omfattning hittills skett, dock att detta icke må lända till hinder eller vålla olägenhet för utnyttjande av vattenkraften eller försvåra villkor för tillstånd till anläggning för vattenkraftens tillgodogörande.

Kontrahenterna förbinda sig att respektera före överlåtelsen eventuellt upplåten arrenderätt till fiske. Om och i den mån mottagande kontrahent på grund av åtgärder för vattenkraftens tillgodogörande blir skyldig att utgiva ersättning till vederbörande arrendator för intrång i skriftligen upplåten nyttjanderätt, skall medkontrahenten emellertid hålla honom skadeslös härför.

§ 16.

Intill dess de överlättna områdena och vid respektive älv belägna samfälligheter, i vilka andelar överlåtits, måste tagas i anspråk för vattenkraftens tillgodogörande, må överlåtaren nyttja desamma; skog på områdena i fråga, som måste avverkas i samband med vattenkraftens tillgodogörande, må avverkas och tillvaratagas av överlåtaren.

§ 17.

Enligt detta avtal överlåtten egendom och upplåtten rätt må tillträdas så snart avtalet blivit av Kungl. Maj:t godkänt.

§ 18.

Kontrahent svarar för alla skatter och onera, som påföras till honom överlåtten fastighet, sedan densamma blivit särskilt taxerad.

Avstycknings-, lagfarts- och inteckningskostnader erläggas av respektive förvärfvare.

§ 19.

Enligt detta avtal överlättna fastigheter skola vara fria från penninginteckningar eller andra inteckningar av beskaffenhet att försvåra vattenkraftens utnyttjande.

Inteckningar till säkerhet för beståendet av upplåttna servitutsrätter till vattenkraft skola beredas förmånsrätt före sådana inteckningar, som i första stycket sägs.

Kramfors AB förbinder sig gent emot styrelsen att svara för fullgörandet av de frikraftsleveranser, till säkerhet för vilka inteckningar meddelats i fastigheterna Norrnäs 1¹⁶—1¹⁸.

§ 20.

Frågor om skada och intrång å annan egendom än fiske till följd av dämning eller annan åtgärd för vattenkraftens tillgodogörande skola regleras enligt bestämmelserna i vattenlagen.

§ 21.

Vardera kontrahenten förbinder sig att tillhandahålla medkontrahenten alla av honom innehavda för avtalets genomförande erforderliga handlingar och kartor, så ock av honom innehavda utredningar om rätten till den överlättna vattenkraften och om densammas tillgodogörande.

§ 22.

Kontrahenterna förbinda sig ömsesidigt att, därest det skulle visa sig att all den vatten- och fiskerätt, som enligt §§ 1 och 2 skall gå i byte, icke enligt §§ 4—11 blivit med äganderätt eller servitutsrätt överförd till medkontrahenten, framdeles komplettera avtalet härutinnan.

Bolagen förbinda sig dessutom att, därest styrelsen så önskar, medverka till att servitut, som enligt detta avtal upplåtits till förmån för styrelsen tillhörig fastighet, i stället upplättes till förmån för annan styrelsen tillhörig fastighet.

§ 23.

Skulle de vattenrättsutredningar, som legat till grund för detta avtal och av vilka båda kontrahenterna erhållit del, i något avseende befinnas felaktiga, skall detta icke föranleda rubbning av avtalet eller skadeståndsskyldighet.

§ 24.

Vardera kontrahenten förbinder sig — styrelsen med det undantag som följer av § 2 b) — att icke söka förvärva tredje man tillhörig vattenkraft i sådan av avtalet berörd fallsträcka, inom vilken medkontrahenten innehar majoriteten av vattenkraften.

Detta avtal, som upprättats i två exemplar, varav styrelsen och bolagen tagit var sitt, har träffats under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande. Stockholm den 30 september 1953.

Kungl. Vattenfalls-
styrelsen
Åke Rusck

I. Bergström

S. Kalén

Holmsunds Aktiebolag
Kramfors Aktiebolag
Munksunds Aktiebolag

genom

Nils Berggren
enl. fullmakt

Bevittnas:

G. Bimer

Bilaga 5.

Mellan Kungl. Vattenfallsstyrelsen, å ena, samt Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolag, här nedan kallat Bergslaget, å andra sidan, har träffats följande

Avtal.

§ 1.

Vattenfallsstyrelsen förbinder sig att från den tidpunkt, då en av Bergslaget projekterad anläggning för utnyttjande, helt eller delvis, av fallhöjd i Trängslet i Österdalälven inom Älvdalens socken blivit färdigställd, till Bergslaget för en tidrymd av 40 år utarrendera den del av vattenområdet utanför Älvdalens kronoparks strand, inbegripet därmed förenat fiske, vars vattenkraft enligt Bergslagets och Vattenfallsstyrelsens gemensamma bedömning ur teknisk och ekonomisk synpunkt lämpligen hör i den tillämnade anläggningen intagas.

Bergslaget skall senast inom 5 år från detta avtals undertecknande vara skyldigt lämna Vattenfallsstyrelsen besked om, i vilken utsträckning Bergslaget ämnar begagna sig av den medgivna arrenderätten. Lämnar Bergslaget meddelande om att arrendeupplåtelse önskas, skall ett formligt arrendesavtal på de i §§ 2—7 här nedan angivna villkoren mellan Vattenfallsstyrelsen och Bergslaget uppgöras, vilket arrendesavtal, i den mån så erfordras, av Vattenfallsstyrelsen skall underställas Kungl. Maj:t för godkännande.

§ 2.

I vederlag för arrenderätten skall Bergslaget till Vattenfallsstyrelsen under arrendetiden leverera ett kraftbelopp, motsvarande 9,6 kW för varje i anspråk tagen meter (dubbel strand) av kronoparkens fallhöjd.

Kraften skall tillhandahållas vid kraftstationsväggen till det blivande kraftverket vid Trängslet såsom prima kraft, dag och natt året runt, och i form av trefas växelström med 50 perioder per sekund samt högst 55 000 volts huvudspänning. För leveransen skola i övrigt i tillämpliga delar gälla de bestämmelser, som finnas intagna i 9 kap. gällande vattenlag.

Därest Vattenfallsstyrelsen så påfordrar, får ersättningskraften eller del därav uttagas av Bergslagets kraftandel i Älvkarleby kraftverk, varvid kraftbeloppet skall reduceras med skäligt belopp, motsvarande förluster vid och kostnader för en överföring av kraften från det tillämnade kraftverket vid Trängslet.

§ 3.

Det i § 2 angivna vederlaget avser icke ersättning för dämningsskador å Älvdalens kronopark till följd av kraftverksutbyggnaden vid Trängslet. Sådana skador skola särskilt ersättas.

I ett samtidigt härmed mellan Kronan och Älvdalens jordägande socknemän upprättat avtal har Kronan medgivit socknemännen rätt att avgiftsfritt nyttja fisket inom kronoparkens vattenområde, i den mån detta icke hindrar tillgodogörande av Kronans eller dess rättsinnehavares vattenkraft i älven, dock att skadeståndsanspråk mot Kronan eller dess rättsinnehavare för skada å fisket icke må av socknemännen framställas. Bergslaget för-

binder sig att för sin del respektera förenämnda nyttjanderättsupplåtelse till socknemännen.

§ 4.

Efter utgången av den i § 1 angivna upplåtelse tiden skall arrendeavtalet förlängas i 15-årsperioder, därest icke avtalet minst 5 år före varje periods utgång blivit av Vattenfallsstyrelsen uppsagt.

§ 5.

Därest arrendet på grund av uppsägning från Vattenfallsstyrelsens sida skulle upphöra, skall Vattenfallsstyrelsen äga att från den blivande anläggningen utfå sin kraftandel däri mot erläggande av häremot svarande uttagningskostnad, bestämd enligt grunderna i 9 kap. vattenlagen.

Den lösningsrätt, som enligt 4 kap. 9 § vattenlagen tillkommer Kronan, påverkas icke av detta avtal.

§ 6.

Blivande ansökan från Bergslagens sida till vederbörande vattendomstol om utbygggnadstillstånd för anläggningen skall uppgöras i samråd med Vattenfallsstyrelsen, och skall Vattenfallsstyrelsen, om så befinnes behövt, biträda Bergslagens ansökan.

§ 7.

Twister rörande tolkning och tillämpning av avtalet eller därav härflytande rättsförhållanden skola av kontrahenterna hänskjutas till prövning av vederbörande vattendomstol.

Av detta avtal hava två likalydande exemplar upprättats och växlats.

Stockholm och Falun den 30 april 1949.

Kungl. Vattenfalls-
styrelsen

Ake Rusck

I. Bergström

Stora Kopparbergs Bergs-
lags Aktiebolag

H. Abenius

Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolags firmateckning genom Disponenten Håkan Abenius bevittnas:

Ernst Hallenberg

Ulla Salvén
